

›Gun Zacharias ›Nolltolerans i Växjö ›”Kvinnlig ordförande nu!” ›Köpstress
GRANSKNING Statliga kasinon tänjer på lagen och ökar spelberoendet

accent

I VÄNTAN PÅ SVERIGE

Att vara utanför
mitt i ett
annat land

BILDREPORTAGE

SVERIGES STÖRSTA TIDNING OM DROGER OCH NYKTERHET

EN TIDNING FRÅN LOGT-INTO NR 1/07 PRIS 20 KR

A man with dark hair and a serious expression stands against a grey background. He is wearing a brown jacket over a light-colored shirt. He holds a magazine in his right hand, which features a close-up of a woman's face and the word 'N' in large letters. The magazine also has some text like 'UPP' and 'N' visible.

Från hemlös till arbetsnarkoman.

Sysselsättning är en väg tillbaka. Vi står hellre upp och jobbar än ligger ner och tigger. Det är vårt sätt att närma oss ett ordnat liv med arbete, bostad och fungerande samhällskontakter.

SITUATION
S T H L M

VÄGEN TILLBAKA, ETT STEG I TAGET

Statliga kasinon tänjer lagen

8 GRANSKNING Statliga kasinon bryter mot Svenska Spels regler genom att marknadsföra poker som ett skicklighetsspel. Samtidigt beskattas det som ett turspel. Nytt statligt kasino i Malmö fördubblade spelberoendet i staden. Möt elitidrottaren Matias Ghansah som spelade upp alla sina pengar.

REPORTAGE

I väntan på Sverige

22 REPORTAGE Mimoza Selmonaj flydde till Sverige undan både krigets Kosovo och sin familj eftersom hon gifte sig med "fel" man. Efter sju års väntan på uppehållstillstånd försöker hon nu skapa sig ett liv här. En kamp fylld av både hopp och förtvivlan som fotografen Marc Femenia följt och fångat med sina bilder.

INTERVJU

Gun Zacharias

30 INTERVJU Gun Zacharias är för många en doldis i drogdebatten som har haft stort inflytande bakom kulisserna. I dag är hon närmare 80 år och fortfarande lika engagerad i samhällsutvecklingen.

KULTUR

Gläds över varje nykter morgon

37 KULTUR Under fjorton år levde författaren till "Skärgårdsdoktorn" Gunilla Linn Persson som dopad. Det är så hon beskriver åren före nykterheten. Nu gläds hon över varje dag.

OPINION

Tänk om alla droger bara försvann

4 LEDARE Eva Åhlström vill att vi ska lyfta blicken och tänka det omöjliga. För hur ska vi annars kunna förändra?

Ge oss en kvinnlig förbundsordförande

6 DEBATT Peter Axelsson och Mats Gunnarsson vill att årets IOGT-NTO-kongress väljer en kvinnlig förbundsordförande.

EU är vårt skydd mot alkoholkapitalet

12 ESSÄ EU är inte ett hot mot en restriktiv alkoholpolitik. Det hävdar Anders Ulstein, norsk alkoholpolitisk debattör.

AKTUELLT

Nolltolerans minskade både brott och fylleri

18 I FOKUS Sedan polisens ungdomsgrupp i Växjö införde nolltolerans, har både brott och fylleri på stan minskat.

Ny studie om alkohol och hälsa ifrågasatt

17 FORSKNING Ännu en studie om alkoholens positiva effekter slås upp stort i media, men ifrågasätts av alkoholforskare.

GODA LIVET

Ökad konsumtion en stressfälla

34 TIDSTRESS Vår västerländska välfärd och ständiga konsumtion är en stressfälla anser tidsforskaren Jörgen Larsson.

I RÖRELSE

Kort och händelserik kongress utlovas

44 KONGRESS Årets kongress i Uppsala blir kort men händelserik lovar kongressbestyrelsens ordföranden Johanna Wallin.

OMSLAGSBILD

Foto: Marc Femenia

FASTA AVDELNINGAR

LEDARE	4	GRANSKNING	8	I FOKUS	18	KRYSS	41
REDAKTION	5	ESSÄ	12	ELDSJÄL	21	I RÖRELSE	42
INSÄNDAREN	5	HEJ LÄSARE	12	KALENDER	21	FEM MINUTER	46
VASSASTE PENNAN	5	RESPONS	13	REPORTAGE	22	IOGT-NTO INFO	48
DEBATT	6	AKTUELLT	14	INTERVJU	30	BLI MEDLEM	50
PRESSGRANNAR	6	FULL KOLL	15	GODA LIVET	36	NÄSTA NUMMER	51
1000 ORD	7	FORSKNING	17	KULTUR	38	BAKIFRÅNLÄSARE	51
SMS-ÅSIKTER	7	SIFFROR&FAKTA	17	KRÖNIKA	40	POSITIVA SLUTET	52

Tänk om alla berusningsmedel bara försvann, poff bara! En omöjlig tanke förstås, men en rolig tankelek och samtidigt en nyttig påminnelse om hur viktigt det är att då och då våga lämna de invanda tankebanorna och tro att det omöjliga kan bli möjligt.

Våga tänka det omöjliga

AV EVA ÅHLSTRÖM

Tidningen Vi inledde det nya året med en ny variant på nyårsönskningar. Ett antal kända svenskar fick berätta vilka sju önskningar de skulle uppfylla om de fick bli allsmåttiga för en dag. Svaren varierade, kanske inte så oväntat, från fred på jorden och en oförstörd miljö till mer privata drömmar som en internationell författarkarriär, ett alldeles eget kräftvatten eller en träff med Bruce Springsteen.

Önskningarna avslöjade samtidigt hur svårt det är att tänka verkligt fritt. Inte ens i en tankelek är det lätt att lyfta från det jordnära och möjliga till det fantastiska och omöjliga.

Ett lysande undantag är författaren Bengt Ohlsson. Här är en av hans önskningar:

"Alla berusningsmedel försvinner. Poff bara. Glöm alkohol, narkotika, tobak. Glöm skojpiller och ecstasy. Alla får börja hitta skojet och extasen på nya vägar."

Poff bara! Visst vore det fantastiskt! Jag har haft Bengt Ohlssons önsknings med mig i bakhuvudet några veckor nu, och det har varit intressant att fundera på vad det där "poffet" skulle föra med sig. Tänk, inga kluckande kassar på bussen på fredagarna, inga vintips i matprogrammen i radio och TV, inga rökande tonårstjejer på väg till skolan, inga knarkaffärer på "plattan" vid Sergels torg...

Och i förlängningen: Inga barn som tvingas växa upp med missbrukande föräldrar, inga barn som föds med alkoholskadorna, inga rattfyllerister som gör vägarna osäkra, ingen måndagssjuka på arbetsplatserna. Och så vidare, och så vidare.

Visserligen skulle jag och mina arbetskamrater bli utan jobb. Och nykterhets-

rörelsen skulle bli överflödig – åtminstone när det gäller att främja nykterheten. Men behovet av folkrörelser blir knappast mindre när "alla får börja hitta skojet och extasen på nya vägar". Den enorma mängd energi och resurser som frigörs när drogerna försvinner måste ta andra vägar, och säkert skulle många vilja gå samman och organisera sig för att förändra världen, utveckla sig själva och ha roligt tillsammans.

Nu tror förstås varken Bengt Ohlsson eller jag att det där "poffet" kommer att inträffa, så nykterhetsrörelsen lär ännu ett tag få nöja sig med något mer måttliga visioner och kämpa vidare med att påverka

»Vi var många som skakade på huvudet åt tanken att förbundet skulle värva 12 000 nya medlemmar.«

politiker på alla nivåer, utbilda förebyggargrupper och utveckla kamratstöd och familjeverksamhet.

Men visst behöver vi någon gång ibland lyfta blicken lite längre än till trädtopparna, eller taknocken på den egna lokalen, och tro att vi kan nå stjärnorna. Inte så sällan visar det sig då att det som en dag anses alldeles omöjligt faktiskt visar sig fullt möjligt.

I OGT-NTOs medlemsökning är ett bra exempel. Vi var många som skakade på huvudet åt tanken att förbundet skulle värva 12 000 nya medlemmar under 2005. Idag vet vi att det målet nåddes med råge, och att ökningen fortsätter. Men vi vet ock-

så att det inte skulle ha gått om inte några vågat väcka en omöjlig tanke – och dessutom jobbat hårt för att förverkliga den.

Så även om det inte kommer något "poff" som i ett slag trollar bort alla berusningsmedel, måste vi fortsätta att tänka omöjliga tankar och göra allt vi kan för att de ska bli verklighet.

Vad sägs om tanken att alliansregeringen ska hålla sams i alkoholpolitiken under hela mandatperioden, och att det blir kristdemokraternas linje som får råda och inte moderaternas? Eller rent av att Kent Härstedt ska erkänna att sänkt alkoholskatt inte är lösningen på Sveriges alkoholproblem?

I nya Accent försöker vi då och då lyfta blicken och se lite längre än till det som för dagen anses politiskt eller praktiskt möjligt. Vi lovar att komma med fler omöjliga tankar och också en del idéer om vad som krävs för att göra verklighet av dem. ■

FÖR ÖVRIGT ANSER ACCENT ATT...

Modig torrläggning

MODIGT Organisatörerna av Sydamerikas fotbollsturnering Copa Américas i Venezuela i februari har beslutat att spelen ska torrläggas. Försäljning och konsumtion av alkoholdrycker förbjuds i och kring de nio spelplatserna. När ska svenska myndigheter bli lika modiga?

Hemlöshet felprioriteras

FELPRIORITERAT En kartläggning av hemlösa i Stockholm, gjord av en forskare vid SoRAD, säger fyra av tio att de aldrig fått behandling för sitt missbruk. Frågan är hur många av dem som skulle vara hemlösa om missbrukarvården fungerat? Samhället måste börja prioritera rätt.

Inte alla bubblor är festliga

FALSKT Företaget Independent Investment Group inbjöd sina trogna kunder till VIP-kväll. En kund frågade efter alkoholfritt alternativ till "festligt bubbel" och fick svaret: "Vi har vatten." Hur betydelsefull tror företaget att kunden känner sig efter den VIP-behandlingen?

Citatet

»Svenska staten ska inte tjäna pengar på att lura folk till lidande.«

CHRISTIAN RANEVI som tycker att Absolut Vodka är dålig reklam för Sverige och bör säljas ut.

Skenheligt av staten att tjäna på alkohol

VIN&SPRIT Efter prisbelönta kampanjer har varumärket Absolut Vodka uppnått kultstatus och är Sveriges i särklass viktigaste exportprodukt inom jordbruksvaror och livsmedel. Men är det renat brännvin som vi, alla medborgare i Sverige, vill ska vara det som vi är kända för och som vi ska vara stolta över? Sprit, som bidrar till pasivering och förtryck i tredje världen. Sprit, som kostar vår egen statskassa cirka 160 miljarder kronor per år.

Nej, inte vill jag att Sverige ska vara känt för det, och inte tänker jag vara stolt över det! Vad kan vi då göra åt det? Stoppa alkoholreklamens framfart, såväl i Sverige som utomlands, och privatisera Vin & Sprit. Svenska staten ska inte tjäna pengar på att lura folk till lidande!

CHRISTIAN RANEVI,
UNGDOMENS NYKTERHETSFÖRBUND

Unga – stå emot vuxnas alkoholkultur

UNGDOMAR En stor amerikansk undersökning visar att risken för framtida missbruk blir fyra gånger högre om alkoholdebuten sker vid 15 år än fem år senare. En växande

Rikskören samlad utanför Seglora Kyrka på Skansen i samband med kongressen i Stockholm 2001.

FOTO: BENGT LINDH

Sången har tystnat...

RIKSKÖREN Nykterhetsrörelsen var förr i tiden känd som "den sjungande folkrörelsen". I alla föreningar runt om i landet sjöng man vid varje samling och sången var en del i den ritual man arbetade efter. På många platser bildades sångkörar inom rörelsen. 1965 bildade då fungerande körer Rikskören. Denna kör samlades vid större arrangemang inom rörelsen. Den gjorde även egna framträdanden.

Fram till mitten av 1990-talet samlades Rikskören i samband med kongresserna och gjorde något framträdande där men också någon fristående konsert. Men därefter har kören inte känt sig välkommen! 1999 samlades man till en körövning i Värmland och framförde en konsert med Thore Skogman och hans material. När kongressarrangörerna hörde talas om detta inbjöds kören att delta – tidigare var man inte intresserad. Vid stockholmskongressen 2001 gjorde kören tillsammans med bland annat folkdansare ett program i Seglora kyrka på Skansen samt deltog i högmässan i Slottskyrkan. Detta låg dock utanför kongressen, som inte hade plats eller intresse för en medverkan av kören. 2002 ordnade kören en samling med ett drygt 60-tal sångare och gjorde dels en konsert i Horreds kyrka, dels framträdanden i Varberg i anslutning till Sommarfestivalen i Åsa. Efter detta ingenting. Kören har i november 2004 skrivit till IOGT-NTOs förbundsstyrelse och ställt frågor om hur styrelsen ser på kören och framtiden, om man kan tänka sig att ekonomiskt bidra till verksamheten. Till dags dato har kören inte fått svar!

Nu har dirigenterna tröttnat på att ingenting händer och att ingen bryr sig. Nu vill de inte längre ansvara för kören.

Hela ointresset för körsång inom rörelsen kan tyckas egendomlig när man ser den stora körverksamhet, som finns inom landet. Varför ska den tidigare "sjungande folkrörelsen" tystna?

BENGT LINDH,
IOGT-NTOs RIKSKÖR

kropp har mindre motståndskraft,

Bakom allt ungdomsfylleri står en förälder eller annan vuxen langare. Men även de unga måste visa vuxenbeteende och nobba nubben, vinet och ölet. Stå stark! Stå emot!

Vi erbjuds bara ett liv att

värna, värda, uppleva och njuta med alla sinnen i behåll. Det tycker en gammal gubbe, som ägnat stor del åt livet till att inom helnykter scoutverksamhet erbjuda ungdomar friskt och utvecklande friluftsliv.

THORE GÄRMARK,
VÄSTERÅS

VASSASTE PENNAN GRÅTFÄRDIG OCH GLAD

När jag läste dikten "Jävla alkoholkultur" i Accent nr 7 blev jag både gråtfärdig och glad! Gråtfärdig för den så brutalt i klarspråk uttryckte en ung människas reaktion på vår tids

festande och alkoholbruk.

Glad för att VIRRE så rakt på sak uttryckte sin ilska och förtvivlan över vår alkoholkultur. Glad också för att Accent tog in dikten och inte reagerade

som surkartan Arne Bister, som moraliserar över språket! Han missar ju hela budskapet!

Hoppas att många, speciellt unga, förstod dikten och reagerade rätt. Dikten

sitter på mitt kylskåp som en påminnelse om att det finns unga som reagerar

ROLF I NORRKÖPING

VASSASTE PENNAN
Får en miljonlott!

accent

Accent ges ut av IOGT-NTO, UNF, Ungdomens Nykterhetsförbund och JUNIS, IOGT-NTOs Juniorförbund.

Pressläggning detta nummer:
23 januari

REDAKTION

Eva Åhlström
Chefredaktör,
ansvarig utgivare
08-672 60 51
eva.ahlstrom@iogt.se

Patrik Sandström
Redaktionssekreterare,
form och layout
08-672 60 50
patrik.sandstrom@iogt.se

Maria Zaitzewska
Featureredaktör, reporter
08-672 60 56
maria.zaitzewska@iogt.se

Pierre Andersson
Nyhetsreporter
08-672 60 53
pierre.andersson@iogt.se

Eduardo Mutis
Bildredaktör
08-672 60 53
eduardo.mutis@iogt.se

Medverkande detta nummer:
Christian Abrahamsson, Andreas Nordh,
Niklas Svensson, Hanna Nolin, Anders
Ullstein, Yvonne Busk, Anette Rimönt,
Carina H Ahnstedt, Marc Femenia,
Jan Malmstedt, Christian Saltas, Hillevi
Wahl, Anna Lundback, Birgitta Miliits,
Anders Perstrand.

ADRESS

Accent, Box 12825
112 97 STOCKHOLM,
tel: 08-672 60 50, fax: 08-672 60 01
e-post: accent@iogt.se

IOGT-NTO-förbundet
tel: 08-672 60 00
Besöksadress:
Gammelgårdsv. 38
Stora Essingen, Stockholm

ADRESSÄNDRING

tel: 08-672 60 38/39
fax: 08-672 60 01

ANNONS

Info Reklambyrå. Janne Moréus
tel: 0221-213 40, mobil: 070-346 34 62
e-post: janne@infoforeklam.nu
Adress: Glasgatan 21, 731 30 Köping

TRYCK

VTT Grafiska, Vimmerby

OBESTÄLLT MATERIAL

Tidning svarar inte för insända, obeställda texter och bilder samt förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

LAGRING

Allt material i tidningen Accent lagras och kan publiceras elektroniskt. Icke anställda måste meddela eventuellt förbehåll mot sådan lagring och publicering. I princip publiceras inget material med sådant förbehåll.

TS-KONTROLLERAD UPPLAGA
ISSN-nr: 0345-0406

MEDLEM I SVERIGES TIDSKRIFTER

Efter 127 år är det på tiden att IOGT-NTO får en kvinnlig förbundsordförande. Det skulle ligga helt i linje med IOGT-NTO-rörelsens utveckling och framtid. Det anser Peter Axelsson och Mats Gunnarsson som vill att en ny kvinnlig ordförande väljs redan nu till sommaren på kongressen i Uppsala.

Kvinnlig ordförande nu!

AV PETER AXELSSON, MATS GUNNARSSON

Inom IOGT-NTO brukar vi med självklarhet och stolthet säga att hos oss hade kvinnorna rösträtt långt innan 1921, då kvinnlig rösträtt infördes i Sverige. Dessvärre tycks denna framsynthet ha stannat av inom IOGT-NTO och det verkar även vara fallet inom de andra tidiga folkrörelserna som arbetarrörelsen och frikyrkorörelsen.

Inom socialdemokratin har man nu börjat vakna. Sedan valet har det diskuterats vem som ska ta över som partiledare efter Göran Persson. Många socialdemokrater tycks vara överens om att det nu är självklart med en kvinnlig ordförande efter 117 år med män. Men för IOGT-NTO är listan över kvinnliga förbundsordförande pinnsamt tom.

Vi anser att det efter 127 år är hög tid för förändring. De folkrörelser som var tidigt ute med kvinnlig rösträtt kan inte vara sist med kvinnliga ledare.

Dessbättre kan det bli en förändring redan i sommar då IOGT-NTO håller kongress i Uppsala.

Vi ser, som medlemmar i IOGT-NTO, flera skäl till varför det är dags.

IOGT-NTO är just nu inne i en mycket positiv utveckling. Medlemstillströmningen är mycket god. Vår alkoholpolitiska syn vinner återigen terräng. Nuvarande förbundsledning har gjort ett fantastiskt arbete, och det är dags för en ny ordförande som utifrån dagsläget bygger vidare med sikte på framtiden. Om ordförandeskiftet sker först om två år finns risk att utvecklingsarbetet tappar fart.

Nuvarande förbundsordförande har idag ett mycket stort internationellt engagemang. Sven-Olov Carlsson är förutom förbundsordförande för IOGT-NTO även

»Inom IOGT-NTO finns en rad kompetenta och framtidsinriktade kvinnor som passar till ordförande.«

ordförande för IOGT International, kassör i Eurocare och sitter med i styrelsen för ICAA, International Council on Alcohol and Addictions. Med en ny ordförande för IOGT-NTO i Sverige kan Sven-Olov Carlsson med full kraft ägna sig åt det internationella arbetet samtidigt som den nya ordföranden kan koncentrera sig på de nationella frågorna.

Framgångsrik alkoholpolitik i Sverige kräver framgångar på den internationella arenan. Tiden då det räckte med aktivt arbete i riksdagens korridorer och på departementen är förbi. På den globala arenan kan Sven-Olov ytterligare förstärka och intensifiera sitt redan framgångsrika arbete och därmed ge oss ännu bättre nationella möjligheter.

Ett tredje och viktigt skäl är att ett byte i sig är stimulerande. Tiderna har ändrats och ett långvarigt ledarskap är inte automatiskt något positivt. Genom ett ordförandebyte får medlemmar, tjänstemän och omvärld möta ett nytt ansikte för IOGT-NTO. Förnyelsens kraft är stor.

Inom IOGT-NTO finns en rad kompetenta och framtidsinriktade kvinnor som passar till ordförande. Anna, Lena, Åsa, Gunilla och Birgitta för att nämna några.

IOGT-NTO behöver ett ordförandebyte och vi vill se en kvinnlig förbundsordförande från och med kongressen i Uppsala! Vi behöver en kvinnlig ledare som tar sikte på framtiden för IOGT-NTO! ■

MATS GUNNARSSON
UNFs förbunds-
ordförande 1991-1993
IOGT-NTOs förbunds-
styrelse 1993-1997

PETER AXELSSON
UNFs förbunds-
ordförande 1987-1991

PRESSGRANNAR

ÖSTERBOTTNINGEN "Sänkningen av alkoholskatten har visat sig vara ett ödesdigert fiasko", skriver Linda Karhinen, riksdagskandidat för samlingspartiet, i finska Österbottningen. "Felet som då begicks måste fort rättas

till genom en rejäl höjning av alkoholskatten från dess nuvarande nivå."

UPPSALA NYA TIDNING

"Man kan fråga sig om de borgerliga sviker sina väljare", skriver Nima Sanandaji,

VD för Tankesmedjan Captus, i Uppsala Nya Tidning.

"Det är särskilt oroande att de borgerliga politikerna alltmer visar tecken på att stå för en ny form av politisk klåfingrighet, där de anser sig ha rätt att moralisera

över medborgarnas fria val. Ett tydligt exempel på detta är hur Anders Borg försvarade sitt stöd för höjda alkoholskatter inom EU med att säga att 'svenskarna ska arbeta, inte supä'."

DALARNAS TIDNING

"Dalarnas alkoholister är lika många som invånarna i Malung, Rättvik och Vansbro tillsammans. /.../ Alla skattekonor från Säter- och Smedjebacksborna under ett år räcker inte för att täcka

Citatet

»Alkoholen är en dålig affär ur alla aspekter.«

KENNETH JOHANSSON, ordförande (c) i riksdagens socialutskott, intervjuad av Dalarnas Tidningar

V&S hett byte för törstiga alkoholjättar

MÅNADENS snackis Strax före jul meddelade näringsminister Maud Olofsson att regeringen vill sälja Vin&Sprit och fem andra statliga bolag. Anledningen är att "det är företag som verkar på marknader som är helt kommersiella och präglas av fungerande konkurrens". Innan en försäljning kan komma till stånd måste dock riksdagen ge sitt godkännande. Flera stora alkoholproducenter har visat intresse för Vin & Sprit.

IOGT-NTOs åsikt är att en utförsäljning är bra. — Vin&Sprit har utvecklats till en aggressiv aktör på den internationella alkoholmarknaden, säger Sven-Olov Carlsson, förbundsordförande. Staten ska besluta om alkoholpolitik och spelregler för handeln på hemmaplan — inte agera både domare och spelare.

PIERRE ANDERSSON

pierre.andersson@iogt.se

SVAR PÅ TAL

Diskutera visionerna!

VISIONER Vi har läst Thure Jädestigs visioner (i Accent 10/06) och kan ansluta oss till samtliga. Till visionen "att IOGT-NTO ska vara självständigt i sina beslut, självförsörjande i fråga om resurser och självgående i förhållande till politiska och kommersiella maktcentra" skulle vi vilja tillägga: och fri från den kommersiella världens värderingar.

Vidare tycker vi, att IOGT-NTO inte ska klä sina anställda i titlar och liknande som hör hemma inom näringsliv och förvaltning men inte inom en folkrörelse.

Här ett förslag till förbundsstyrelsen: Uppmana föreningarna att diskutera Thure Jädestigs och andra debattörers tankar om vår rörelses framtidsfrågor. Det kan till exempel ske i samtalsgrupper, vilkas synpunkter sedan redovisas skriftligt till förbundsstyrelsen.

HANS KRANSBERG

KARL-ERIK SÖDERSTEN

Medlemmar i IOGT-NTO-föreningen 649 Framåt

1000 ORD

Kenneth Johansson från Köping och Karin Thunberg från Farsta. För fem år sedan möttes de vid en container i Solna. Sedan dess är de ett par, de bor ömsom i Karintorp, Kenneths svartbygge vid Travbanevägen, ömsom på Pilgrimshem, Maranatas hotell i Bällsta, Bromma.

FOTO: JONAS LINDKVIST / SCANPIX

Hemlösheten i Sverige ökar

HEMLÖSHET Hemlösheten ökar i Sverige. 17 500 personer saknar idag ett hem och 1000 barn drabbas varje år av vräkningar. Regeringen har därför tagit fram en ny strategi mot hemlösheten som presenterades i slutet av januari. Där tydliggörs man ansvarsfördelningen för insatserna så att ingen ska hamna mellan stolarna. Ekonomiskt satsas bland annat 100 miljoner för att underlätta för ungdomar och andra svaga grupper att komma in på bostadsmarknaden.

kostnaderna för sjukdomen." Så inleder Dalarnas Tidning en serie om alkoholen i Dalarna.

DAGENS MEDICIN "De politiker, med utredaren Kent Härstedt (s) i spetsen, som velat

sänka alkoholskatten fick en rejäl bakläxa under slutet av förra året", skriver chefredaktör Per Gunnar Holmgren i Dagens Medicin. "Tidigare under året hette det att det finns bara en väg nu när Sverige tycktes ge upp en aktiv

alkoholpolitik. Den vägen var att sänka spritskatten. Det skulle minska införseln från utlandet. Att en sådan sänkning samtidigt skulle medföra en ökning här i landet av inköp och konsumtion ville skattesänkarna blunda

för. Men nu har utvecklingen vänt. Införseln från utlandet minskar. Systembolaget säljer en större del av den totala konsumtionen. Trots att skatten inte sänktes."

SMS-ÅSIKTEN

TYCK TILL! SMS:a ÅSIKT till Accent på 0733-726 250 och berätta vad du tycker: om Accent, om IOGT-NTO om alkoholen etc. Vi publicerar dina åsikter här på debattsidan.

CASINO COSMOPOL UT

Statliga kasinon bryter mot Svenska Spels regler genom att marknadsföra poker som ett skicklighetsspel. Samtidigt beskattas det som ett turspel.

■ **SPELBEROENDE** Den 1 juli 1999 började kasinolagen gälla i Sverige, vilket gav statliga bolag tillstånd att öppna kasinon. Bakom lagförslaget stod en relativt enad riksdag. Tanken var att den statliga kasinoverksamheten skulle stävja det illegala, okontrollerade spelandet och kanalisera in den i en legal, kontrollerad verksamhet för att därmed minska spelberoendet.

Därför får de svenska spelbolagen, enligt Svenska Spels riktlinjer, inte marknadsföra turspel som skicklighetsspel. Detta på grund av att personer med spelberoende ofta har en felaktig uppfattning om hur slumpen fungerar. Det säger Svenska Spel och får medhåll från Spelberoendes riksförbund som menar att en förvrängd syn på slumpen i hasardspel är en starkt bidragande orsak till spelberoende.

På kasinots hemsida kan man läsa: "Det skadar inte att ha turen på sin sida, men i nästan alla spel går det att förbättra sina vinstchanser genom kunskap."

– Poker är ett skicklighetsspel med inslag av tur, säger Nina Enhage informationschef på Casino Cosmopol AB.

LOTTERIINSPEKTIONEN SOM HAR TILL uppgift att bevaka den svenska spelmarknaden är av annan åsikt.

– Poker är enligt lag lotteri, och lotteri är turspel, säger Lars Lundström på Lotteriinspektionen.

Lotteriinspektionen tar stöd av lotterilagen som slår fast att poker är en form av lotteri där slumpen, och inte en spelares färdigheter, avgör vem som vinner. Vilket skulle innebära att Casino Cosmopol bryter mot Svenska Spels riktlinjer.

På kasinot försvarar man sig med att man har ett dubbelt ansvar.

– Det hade varit fel att inte informera om skicklighetsaspekten eftersom nybörjare då kan få bilden av att de har lika stor chans att vinna som erfarna spelare. En nybörjare som sätter sig för att spela mot ett proffs förlorar i längden, säger Nina Enhage.

Kasinot sitter på dubbla stolar. Sedan Casino Cosmopol slog upp portarna i

Statens Folkhälsoinstitut hävdar att mellan 55-80 procent av insatserna hos Casino Cosmopol i Malmö

»POKER ÄR ENLIGT LAG LOTTERI OCH LOTTERI ÄR TURSPEL.«

LARS LUNDSTRÖM PÅ LOTTERIINSPEKTIONEN.

Malmö för tre år sedan har spelberoendet dubblats där. Det framgår av en rapport från Statens Folkhälsoinstitut (FHI).

Anders Stymne som är ansvarig för spelberoendeprojektet på FHI, menar att spelberoende står för en stor del av kasinots intäkter.

– Mellan 55 och 80 procent av de större insatserna på kasinot i Malmö görs av spelberoende, säger han.

FRÅGAN OM POKER Är tur eller skicklighet är viktig, även ur ett större ekonomiskt perspektiv.

– Pokerspelare brukar hävda att poker är skicklighet tills det är dags att hämta ut vinsten, för på turspel behöver man inte betala skatt, säger Lars Lundholm på Lotteriinspektionen.

NYTTJAR LAGLUCKA

görs av spelberoende. Bilden är från Casino Cosmopol i Stockholm. FOTO: STEFAN SÖDERSTRÖM/PRESSENS BILD

KASINO I MALMÖ FÖRDUBBLADE SPELBEROENDET

FOTO: CHRISTIAN ABRAHAMSSON

MALMÖ Sedan Casino Cosmopol öppnade i Malmö 2001 har andelen spelberoende fördubblats i staden. Storspelarna spelar dessutom på flera spelformer.

De visar en ny och omfattande universitetsstudie om etableringen av statliga kasinon i Sverige.

– Man kan säga att öppnandet av kasinot i Malmö har gjort att allt spelande har ökat totalt. Restaurangkasinona har ju inte minskat sin omsättning när Cosmopol kom, utan intresset har snarare accelererat, säger Marie Risbäck på Folkhälsoinstitutet.

De som är spelberoende har gemensamt att de är stamkunder på kasinot och återkommer ofta för att spela för mycket stora summor pengar. Det är alltså bland dessa personer som spelmissbruket har fördubblats.

Storspelarna i Malmö är påfallande ofta utan inkomst och spelar därmed för svarta pengar.

– Bland dem är det troligt att många är spelmissbrukare, säger Marie Risbäck.

I Sundsvall, som också har fått ett statligt kasino, är utvecklingen inte lika alarmerande, även om spelandet ökar också där. Enligt Marie Risbäck kan en av förklaringarna vara befolkningens sammansättning i de två städerna. I Sundsvall är spelarna oftare äldre, medan de i Malmö är yngre och i högre utsträckning har utländsk bakgrund.

MARIA ZAITSEWSKY

maria.zaitzewsky@iogt.se

FAKTA STATLIGA KASINON

KASINOLAGEN trädde i kraft den 1 juli 1999. Detta innebar att statliga företag fick tillstånd att öppna kasinon. Tillståndet gäller sex kasinon men i dagsläget finns det fyra. De är belägna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Sundsvall och drivs samtliga av Casino Cosmopol AB, dotterbolag till Svenska Spel AB. 2001 öppnades Sveriges första internationella kasino i Sundsvall. Casino Cosmopol AB har drygt 1000 anställda, fördelade på de fyra kasinona.

»POKER ÄR ETT SKICKLIGHETSSPEL MED INSLAG AV TUR.«

NINA ENHAGE INFORMATIONSCHEF PÅ CASINO COSMOPOL.

Spel som kräver en viss färdighet eller kunskap beskattas som inkomst av tjänst. Medan turspel inte beskattas alls. Kasinot beskattar alltså poker som turspel men marknadsför det som skicklighetsspel.

I regeringskansliet är det Finansdepartementet och finansminister Anders Borg

som är ansvariga för spelfrågorna. Anna Unsgaard, pressekreterare på Finansdepartementet, har dock inte så mycket att säga i frågan.

– Vi håller på att diskutera vilken inriktning vi ska ha i spelfrågan, säger hon. Hur vi kommer att hantera just den här frågan kan jag inte säga i nuläget.

CHRISTIAN ABRAHAMSSON

ANDREAS NORDH

NIKLAS SVENSSON

accent@iogt.se

Elitidrottaren Matias Ghansah spelade upp alla sina pengar, lånade från vänner och stal från arbetsgivare. Kasinot blev hans flykt från verkligheten.

■ **SPELBEROENDE** När Matias Ghansah spelade på casinot upphörde tiden. Allt som fanns var nuet. Ingen hunger, ingen törst, inget sömnbehov.

– Som tur var stängde casinot vid fyra på natten så jag sov ett par timmar före jobbet. Hade det haft öppet dygnet runt hade jag slutat sova, säger Matias Ghansah.

Nu har det gått ett år sedan han stod där, hållögd och adrenalinstinn bland de andra spelarna på kasinot, med bara ett enda mål, att vinna. Idag möter jag en avslappnad man, iklädd jeans och munkjacka med varm blick bakom sobra glasögon.

– För ett år sedan hade jag inte ens vågat möta din blick. Jag hade varit rädd för att du skulle se rakt igenom mig, avslöja vilken bluff och lögnare jag var. Som spelare är man manipulativ, en ständig skådespelare.

Vi träffas på Gatljuset, Stadsmissionens jourboende i Göteborg där han jobbat sedan i somras. Jobbet sökte han av två skäl, att få ge till andra istället för att bara ta och ta, och att varje dag påminna sig själv om hur nära det var att han själv trillade över kanten.

– Det kunde lika gärna vara så att jag hamnat här.

Spelandet blev hans tillflykt när livet inte längre funkade, när han blev deprimerad och inte riktigt visste vem han var, när livet ibland miste sin mening.

– Jag har provat både alkohol och droger men jag är en person som vill ha kontroll, gillar inte att vara berusad. Så jag trodde att jag var en sådan som inte kan bli beroende, att jag klarade allt.

MEN HAN BLEV SPELBEROENDE. Från år 2000 och fem år framåt spelade han upp alla sina pengar, skuldsatte sig hos anhängiga och stal från arbetsgivare. Spelandet var när jag var 23, men också bekräftelse. En yttre bekräftelse han var väldigt van att få. 1991 var han Sveriges främsta idrottshopp, en ung stjärna, ett namn. 16 år gammal flyttade han från mamma och syskonen i Frölunda i Göteborg till Malmö. Han tränade, bodde ensam i en lägenhet och fick pengar av sin agent.

– Jag som tidigare hållit hårt i de få pengar vi hade hemma kunde plötsligt bara lyfta på luren och begära mera pengar. Mina första räkningar betalade jag när jag var 23 år. Jag fick en konstig inställning till pengar, säger han.

Matias tränade, blev omskriven, satt i tv-sofforna, gick på kändisfester. Han deltog i

Matias Ghansah har varit elitidrottare och deltagit i både EM och VM. När karriären tog slut i och med

Spelandet blev

EM, VM, vann SM-guld på 100 meter 1995.

– Det gick så snabbt. Min identitet var bara baserad på en enda sak, att jag skulle bli tidernas friidrottare.

Efter flera skador och flera come-backer kom insikten smygande. Han skulle inte

»Som tur var stängde kasinot vid fyra på natten, så jag sov ett par timmar innan jobbet.«

bli toppidrottare. Då föll allt.

– Jag är en tävlingsmänniska och dålig förlorare, ingen bra kombination när man börjar spela, då är man alltid helt övertygad om att man ska vinna, och vägrar förlora.

Han kallar sig inte spelmissbrukare, utan missbrukare, punkt.

– Jag har alltid använt andra för att bekräfta mig själv, haft ett enormt behov

av att bli sedd. Allt från sexmissbruk och relationsmissbruk till spelmissbruk.

KVÄLLEN SOM BLEV VÄNDPUNKTEN är inristad för evigt i hans minne. Han hade tagit pengar från sin arbetsgivare, pengar Matias själv betraktade som lån, men när han spelat bort alla pengarna under helgen var katastrofen ett faktum. På måndagen skulle hans arbetsgivare upptäcka att det saknades pengar, 20 000 kronor.

– Jag låg raklång på golvet, kallsvettades och skakade. Jag har aldrig haft en sådan ångest. Jag förstod att jag måste ringa min arbetsgivare och erkänna, att jag var spelberoende och spelat bort allt. Så dåligt som jag mätte då vill jag aldrig må igen. Det var först då jag förstod vad jag höll på med. Det gjorde så fruktansvärt ont att inse att jag var en person som svek, att jag var en person som kunde göra allt detta.

skador föll allt för honom.

FOTO: EVA STÖÖP

Behandling mot spelmissbruk

SPELBEROENDE Centrala kriterier för att definiera spelberoende: **Upptagenhet**, man tänker ständigt på spel, planerar att spela, skaffa pengar till spel och så vidare. **Toleransökning**: Man måste spela oftare och satsa mer för att nå samma spänningseffekt. **Kontrollförlust**: Man kan inte kontrollera hur mycket man satsar, begränsa spelet eller sluta spela. **Abstinenssymptom**: Man får olika symptom då man avhåller sig från spel, som rastlöshet och irritation. **Jagar förluster**: Efter att ha förlorat återvänder man för att vinna tillbaka förlusten. **Konflikter**: Man ljugar för att dölja sitt spel och riskerar relationer på grund av spelet.

BEHANDLINGAR Behandling av spelmissbruk finns på ett handfull privata behandlingshem. Statens Folkhälsoinstitut bedriver ett utvecklingsprojekt om behandling för vuxna spelberoende i samarbete med öppenvården i Stockholm, Göte-

borg, Malmö. Det finns olika slag av behandlingsformer:

KOGNITIV BETEENDETERAPI i grupp och enskilt, målet att försöka bryta sitt beteende, få verktyg för att hantera spel-suget.

MOTIVERANDE SAMTAL; målet är att motivera personen att hitta förändringspotentialen i sitt liv.

PARSAMTAL kan stoppa spelberoende. Efter bara två samtal uppnår 70 procent ett spelstopp. Det visar ett unikt försök i Sverige där hittills 30 par har deltagit. Metoden bygger på samma principer som parbehandling inriktad på alkohol- och narkotikamissbruk. Det första steget är att bryta den tvångsmässiga upptagenheten, som den spelberoende befinner sig i, och bryta igenom den mur som har stängt ute partnern. Efter det arbetar man med att bygga upp förtroendet i relationen. Projektet är ett samarbete

mellan Folkhälsoinstitutet och Behandlingsenheten för alkohol- och narkotikaberoende vid Stockholms Socialtjänst.

"SPELETS BAKSIDA" är en grundläggande utbildning om spelberoende, som vänder sig till personer som vill veta mer om spelberoende, exempelvis personal inom socialtjänst, kriminalvård och primärvård. Filmen, som är producerad på uppdrag av Folkhälsoinstitutet, skildrar hur spelaren Abbe utvecklar ett spelberoende och vilka konsekvenser det får för honom och hans flickvän. Dessutom tar filmen upp olika teorier om varför människor blir spelberoende, samt varnings-signaler.

Källa: Marie Risbeck, forsknings-samordnare för spelberoende-projekt på Folkhälsoinstitutet

INTERNETSIDOR:

www.slutaspela.se/
www.spelberoende.se/
www.slutaspela.nu
www.spelinstitutet.se/

Matias Ghansahs flykt

Det blev en smärtsam resa tillbaka. Med ett fast grepp om flickvännens hand anmälde han sig till No Game, ett behandlingshem i Göteborg. Fyra veckor med daglig behandling, fyra timmar per dag, kognitiv terapi, individuellt och i grupp. Matias fick lära sig att hantera suget när det kom över honom.

– Nu har jag lärt mig att det är okej att känna alla känslor. Istället för att fly från dem genom spelet vågar jag nu acceptera dem, inse att känslor, även om de är obehagliga, är en del av livet. Kriser måste vi alla gå igenom, och hantera. Och jag har accepterat att jag har ett värde, även utan att prestera.

I ett halvår gick han på eftervård en gång i veckan, satt i grupp och pratade, stöttade andra och sig själv. Under hösten har han gått varannan vecka.

– Det gäller att använda det jag lärt mig

i vardagen. Att förebygga återfall. För det finns alltid svåra stunder i livet då risken finns att falla dit igen.

OM KICKARNA TIDIGARE HANDLADE om att vinna inför en fullsatt idrottsarena, eller kamma hem storpotten finns lyckan nu i det lilla. Att sömnen fungerar utan sömntabletter, att det finns mat i kylskåpet när man vaknar på morgonen.

– Jag lever egentligen ett ganska tråkigt

liv. Men det är så jag vill ha det. Den här kroppen har producerat så mycket adrenalin att den skulle kunna driva ett kärnkraftverk. Nu vill jag ha lugn och ro.

En kompis, som tidigare varit spelberoende, har hand om hans pengar. Varje vecka får Matias veckopeng. Nästa steg är att få pengar varannan vecka. Inom två år hoppas han kunna betala av sina skulder.

HANNA NOLIN
 accent@iogt.se

FAKTA SPELANDET I SVERIGE

36 MILJARDER Under år 2004 spelade vi för drygt 36 miljarder kronor. Detta innebär att vi i Sverige spelat för ungefär 4 000 kr per person. (Källa: Spelberoendes riksförbund)

Det saknas färsk statistik om spelberoende. Undersökningen gjordes 1997/98. Då hade 2 procent av befolkningen 15-74 år haft problem med spelmissbruk

det senaste året. Nu inleder Statens Folkhälsoinstitut en ny undersökning, bland annat på grund av det ökade utbudet av spelarenor.

EU är vår bästa vän

EU är inte ett hot mot en restriktiv alkoholpolitik. Tvärtom är unionen bästa möjligheten att skydda oss mot de påfrestningar som följer av ökad internationalisering och frihandelsavtal. Det hävdar Anders Ulstein, norsk journalist och alkoholpolitisk debattör.

AV ANDERS ULSTEIN

Genom att utsätta vår nationella alkoholpolitik för EU:s prövning kommer den att stärkas inför framtiden. Gränshandeln är det pris vi får betala för att trygga alkoholpolitiken i mötet med utmaningar som kommer i vilket fall som helst. Vare sig vi gillar det eller inte är EU vår bästa vän.

Viktiga delar av den nordiska alkoholpolitiken accepteras nu både juridiskt och politiskt i EU, vilket är en resultat av en sådan prövning. Världshälsoorganisationen WHO, frivilligorganisationer och forskningen har också varit nödvändiga för den utvecklingen, men EU är nyckeln.

Att tro att nordisk alkoholpolitik skulle förbli oförändrad i en tid av dramatiska förändringar i fråga om attityder, teknologi, handel och ekonomi är orealistiskt. Vi får inte glömma att den restriktiva alkoholpolitiken i Norden har varit under starkt tryck de senaste 10-20 åren. Inte minst har ökningen av antalet utskännings- och försäljningsställen varit dramatisk.

Kanske kommer problemen med gränshandeln också att vara övergående, liksom trycket på Systembolaget och Vinmonopolet nu ser ut att vara. Det är inte otänkbart att vi om 10-15 år har såväl minimiregler för både marknadsföring, åldersgränser och promillegränser, som restriktioner för privatimport för att skydda nationella skatte- och försäljningsregler – med andra ord ett övernationellt alkoholpolitiskt ramverk. I EUs alkoholstrategi har vi redan en gemensam problemuppfattning.

Men om vår alkoholpolitik ska få genomslag beror inte bara på Bryssel. Långt därifrån. Där kan bara beslutas om ramverk. Att få genomslag för en helhetspolitik på såväl lokal, nationell som europeisk nivå är troligen Nordens största utmaning.

EU erbjuder en övernationell politik på att område som utsätts för en djupgående internationalisering och som inte har samma nationella stöd som tidigare. Den nationella alkoholpolitiken är därför utsatt för en kniptångsmanöver från både nationellt/lokalt och internationellt håll. På samma sätt som privatbilism och vägbyggen blev en utmaning för försäljningsmonopolen på 50- och 60-talet är bland annat Internet och turism en utmaning för dagens prispolitik. Men nationalstaten kan inte möta dessa utmaningar med samma strategier idag som för 50 år sedan.

Det är intressant att notera att man på 90-talet i både Sverige och Norge försökte förankra alkoholpolitiken i en bredare dia-

»Gränshandeln är det pris vi får betala för att trygga alkoholpolitiken.«

log som också omfattade alkoholindustrin. Det visar bland annat Oberoende Alkohol-samarbete, det årliga "toppmötet" om alkohol i Helsingborg och inte minst Härstedt-rapporten. Om Härstedts rapport kommit något tidigare, hade regeringen kanske följt rekommendationerna om en massiv sänkning av spritskatten. En minskning av gränshandeln avvärdade detta, men den positiva utvecklingen av alkoholpolitiken i EU har gett regeringen perspektiv och tro på framtiden, vilket är helt nödvändigt när man vill hålla fast vid restriktiva verktyg.

En sådan utveckling skulle vara mindre sannolik i ett europeiskt frihandelssamarbete, ett EES eller i ett EU utan Norden. Schweiz har idag frihandelsavtal med EU. Ändå utövade EU-kommissionen 2004 påtryckningar på Schweiz för att ta bort

skatten på alkohol. Kommissionens överklaganden lades på is sedan både Frankrike och Tyskland infört samma typ av skatt. Schweiz måste dessutom sänka sina sprit-skatte kraftigt efter påtryckningar från Världshandelsorganisationen WTO. Hän-syn till folkhälsan kommer inte att kunna få större betydelse i en frihandelsorganisa-tion än i en politisk union, tvärtom! Man kan hävda att medlemsländerna får behålla mer suveränitet. Men den nationella politiken sätts under press av krav på till-gång till marknaden. Undantag och skydd för detta kommer att behöva förhandlas fram. Den fråga vi bör ställa oss är i vilken utsträckning nordiska länder i sådana för-handlingar skulle prioritera alkohol i kon-flikt med export av fisk, energi, bilar och mobiltelefoner.

Det är särskilt hotet om lagstiftning som driver de alkoholpo-litiska processerna framåt i EU, tillsammans med det faktum att det som beslutas blir bindande för med-lemsstaterna.

EG-domstolen har inte bara slagit fast att detaljmonopolet är ett berättigat verktyg. Den säger också att avgifter och reklam-förbud är det. Systembolaget och Vinmo-nopolet framstår idag som grundmurade institutioner. Hur skulle lilla Norge och ett Sverige utanför EU kunnat se till att cen-trala alkoholpolitiska verktyg förankras i en övernationell rättspraxis i Europa?

Alkoholindustrin har under de senaste 20 åren genomgått en omfattande centra-lisering. Vi ser nu en liten klubb av jättar som i det närmaste har delat upp världen mellan sig. Produktionen av alkohol har ökat kolossalt i Europa (och världen) under efterkrigstiden. Idag har vi därför en över-

HEJ LÄSARE! VILKEN FRÅGA TYCKER DU ÄR VIKTIGAST INFÖR IOGT-NTO-KONGRESSEN I SOMMAR

INGER EKSTRAND, FALUN

— Personligen vurmar jag mycket för att vi ska få fler mötesplatser för alla generationer. Tidigare var det vanligt att man umgicks tillsammans i alla åldrar, exempelvis i samband med

distriktsmöten. Men numera ses man bara över dagen och det är mera sällan som unga och gamla möts och arbetar tillsammans. Men det är förstås delvis en lokalfråga. **Varför är gemensamma mötesplatser viktiga?**

— Jag tror att framför allt de unga blir mer delaktiga i nykterhetsrörelsen. De får förebilder bland de äldre och väljer då kanske att fortsätta att vara aktiva i IOGT-NTO under flera år. Det är viktigt att alla får vara med. ■

En av de loggor som konstnären Nito Vega skapat för kongressen i Uppsala den 4-9 juli.

EU vaktar den svenska alkoholpolitiken mot ökad internationalisering och frihandel.

ILLUSTRATION: ANNA ÅHGRAN

kapacitet i produktionen som sätter starkt tryck på industrin att hitta nya marknader och konsumenter. Detta tryck drabbar till sist politikerna. Det var bara i EU vi kunde få igenom en alkoholstrategi trots den enorma lobbyinsatsen från industrin.

Trots detta har den dominerande bilden av EU i alkoholpolitiken varit bilden av en rivningskula som demolerar ett hus – och det huset är norsk och svensk alkoholpolitik. Det är riktigt att delar av EU (och inte minst delar av kommissionen) önskar en mycket liberal politik, men det visar sig nu att EU har långt större förmåga och vilja till förändring än de flesta hade trott. Vem skulle 1994 ha trott att vi idag skulle ha en alkoholstrategi i EU?

För de privata införselkvoterna är situationen en annan. Här avgjordes det hela i medlemskapsförhandlingarna före 1994. Jag tror att många under 90-talets för-

handlingar ansåg att nordisk alkoholpolitik måste bli mer "modern"/"europeisk". Veldig få menade att EU var något mer än ett ekonomiskt projekt.

Jag tror att den norska och svenska debatten har bidragit till detta. På ja-sidan menade man att EU i huvudsak handlade om frihandel och tillgång till marknaden. Nejsidan ansåg det samma, men med motsatta förtecken. Detta berör något mycket centralt, nämligen att Sverige och Norge önskade sig mesta möjliga mellanstatliga samarbete i EU, med minsta möjliga överstatlighet och centralisering. Detta är troligen en modell där möjligheterna för en restriktiv alkoholpolitik skulle vara mycket sämre.

Ja- och nejsidan hade därför ganska likartade förställningar om EU. Ingen av dem önskade sig ett EU som blandade sig

i folkhälso- och socialpolitiken. När sedan EU på 90-talet utvecklade folkhälsopolitiken i rekordfart, möttes det med stark skepsis. Och kanske hade någon en dold agenda? Många på ja-sidan hade inte mycket till övers för nordisk kontrollpolitik, och många på nejsidan gav uttryck för en viss skadeglädje. Därmed blev varken ja- eller nejsidan särskilt intresserade av att peka på vilket handlingsutrymme man hade inom ramen för EU/EES.

I dagens värld är därför alternativen till EU sämre för alkoholpolitiken. Samtidigt är möjligheterna inom EU långt större än de flesta kunde ana. Marknadsintressena fortsätter att ha högsta prioritet i EU – och kommer alltid att ha det. Men för aktörer som har större politiska muskler än ekonomiska finns stora möjligheter. Här är några utmaningar för Norden framöver:

1. Söka efter helhet

Framtidens alkoholpolitisk måste vara en helhet som sträcker sig från det lokala till det internationella. Nordens alkoholpolitiker har här sin viktigaste europeiska uppgift.

2. Hur mycket centralisering?

Om vi vill att EU ska bli starkare i alkoholpolitiken, måste mer makt överföras till Bryssel. EU har fått nästan all makt när det gäller marknadspolitiken, och för att balansera det måste EUs mandat bli starkare inom folkhälsoområdet.

3. Alkoholindustrins roll?

Alkoholpolitiken är det största hotet mot alkoholindustrin. Genom att föreslå partnerskap och dialog försöker industrin se till att debatten förs på deras villkor och få bort processen från den livsfarliga politiska tyngdpunkten i EU.

4. Det globala sammanhanget

Alkohol finns nu på WHO:s agenda. Målet är att förpliktiga WHO att spela en tyngre roll i alkoholpolitiken. Men WHO är inte som EU. WHO är helt beroende av att medlemsländerna tar ansvar och bidrar under en längre tid med resurser och politiskt tryck.

5. Alkoholstrategins innehåll

EUs nya alkoholstrategi är i huvudsak ett bra dokument. Nu ska kommissionen och medlemsländerna fylla strategin med innehåll. Industrin kommer att bidra från sitt håll! Har vi resurser och kompetens nog för att ge svar på tal? ■

RESPONS! VAD MENAR DU ELIN?

THORBJÖRN STÄLLBORN, MEDLEM I IOGT-NTO

Det är med mycket blandade känslor jag läser Elin Lundgrens krönika i Accent nr 9. Hennes intoleranta attityd mot folk som inte alltid har uppfyllt kraven på ett ärligt,

nyktert och föredömligt leverne gör mig fundersam och manad att ställa några frågor.

Är det så att en nykter alkoholist och/eller narkoman inte har rätt att uttala sig i frågor som rör alkoholi-

sm eller narkomani? Jag förstår inte Elin Lundgrens antydningar och skulle vilja att hon blev lite tydligare.

Det är dessutom av största vikt att veta om hon uttrycker sina egna åsikter eller organisationens hållning

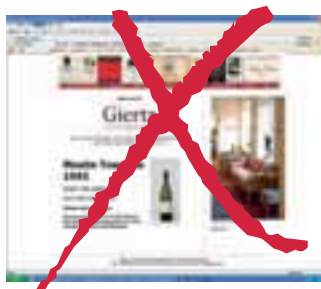
IOGT-NTO ska väl verka för ett nyktert samhälle, inte för ett utpekande av svaga och spridande av intolerans?

IOGT-NTO har börjat växa starkt och jag föreslår att Elin Lundgren funderar lite på varifrån flertalet nya

medlemmar kommer. Nyktra alkoholister/narkomaner är en betydande grupp inom dagens nykterhetsrörelse, såväl organiserade som oorganiserade. ■

GE RESPONS DU MED!

accent@iogt.se

Efter EU-domen: Nu stänger internetsajterna

INTERNETHANDELN Efter de två tunga beskederna från EU-domstolen i slutet av november förra året har nu de flesta sajter som säljer alkohol via internet lagts ner eller slutat leverera till Sverige.

– Beslutet i domstolen gör att frågan är död i mina ögon, säger Sune Rydén, nationell specialist på alkohol på Tullverket. Även om det blir tillåtet att köpa alkohol

via internet så måste man ju betala svensk skatt.

Några sajter tar fortfarande emot beställningar men den som köper får problem att ordna leveransen.

– Den största transportören, Locadi i Sundsvall, har helt upphört med sin verksamhet, säger Sune Rydén, och att ordna transporten på något annat sätt är nog för mycket besvär för de flesta.

Alkolås sparar liv och pengar

ALKOLÅS Återfall är vanliga bland de omkring 5000 personer som varje år blir av med körkortet efter att ha kört alkoholpåverkad. En ny studie från Vägverket visar att samhället skulle kunna spara 50 miljoner kronor om året på att låta de som kört rattfulla ingå i behandlingsprogram med läkarbesök och alkolås installerat i bilen.

– De som är med i alkolås-programmet får mycket bättre resultat, säger Bo Bjerre, överläkare vid Vägverket och en av dem som arbetat med studien. Dessutom skulle flera liv räddas på vägarna.

Få kommuner kollar försäljning av folköl

FOLKÖL Bara 15 av 290 kommuner ingrep 2005 mot olaglig folkölsförsäljning, det visar den årliga Länsrapporten från Statens folkhälsoinstitut. I 30 procent av kommunerna har man inte ens besökt något av försäljningsställena. Detta samtidigt som Ungdomens Nykterhetsförbund, UNF, visar att ungefär varannan butik i landet säljer folköl till minderåriga.

– Det här bekräftar än en gång att kommunerna inte fixar folkölstillsynen. Detta tillsammans med att butikerna

inte klarar ålderskontrollen gör att den enda verkkningsfulla åtgärden mot folkölsproblemet är att flytta folkölen till Systembolaget, säger Robert Damberg, förbundsordförande i UNF.

Sjukvården ska granska alkoholen

FÖREBYGG Regeringen beslutade i december att bevilja 37,5 miljoner kronor till en rad alkohol- och drogförebyggande insatser. En stor del av bidraget, omkring 13 miljoner, går till olika projekt som genomförs av Folkhälsoinstitutet. Ett av dem är Riskbruksprojektet som ska öka sjukvårdens uppmärksamhet på att alkoholkonsumtion kan vara en orsak bakom de hälsoproblem som patienterna söker för.

Systemet säljer mer – införseln minskar

KONSUMTION Systembolagets försäljning under 2006 ökade med 5,5 procent mätt i ren alkohol jämfört med 2005. Samtidigt minskade resandeförsörelsen av alkohol med 20 procent under de tre första kvartalen 2006, enligt alkoholforskningsenheten Sorad vid Stockholms Universitet. Detta gör att trots en ökning av Systembolagets försäljning minskade den totala alkoholkonsumtionen enligt Sorad med tre procent till och med september. Någon statistik över konsumtionen för det fjärde kvartalet 2006 finns inte klar ännu.

De bästa åtgärderna används inte

FOLKHÄLSA Den nationella handlingsplan mot alkoholskador som riksdagen antog år 2000 har enligt en utvärdering "haft effekt men kunde ha utformats bättre". Handlingsplanen antogs som ett svar på den ökande alkoholkonsumtionen och omfattade perioden 2001-2005.

Nu har den utvärderats av Statens folkhälsoinstitut, som bland annat konstaterar att handlingsplanen gjort nytta men att de mest effektiva åtgärderna inte använts.

– Arbetet i framtiden måste i

högre grad inriktas på åtgärder som på ett verksamt sätt minskar tillgången till alkohol, skriver Folkhälsoinstitutets generaldirektör Gunnar Ågren i en kommentar.

Mer nikotin i cigaretterna

TOBAK En undersökning från Harvard School of Public Health visar att tobaksindustrin, hårt trängd av tuffare lagar mot tobak i hela världen, gradvis ökat mängden nikotin i cigaretterna. Nikotin är det ämne i cigaretter som gör rökning beroendeframkallande. Mellan 1998 och 2005 ökade mängden med elva procent, omkring 1,6 procent varje år. Undersökningen omfattar cigaretter från Phillip Morris, Reynolds American och Lorillard Tobacco. Ökningen har skett oavsett märke eller typ av cigarett och har skett i smyg, utan några varningar till konsumenterna.

Europeiska läkare kräver skatt på vin

SKATTER En sammanslutning för europeiska läkare, CPME, kräver åtgärder för att minska alkoholproblemen i Europa. Ett av organisationens krav är att EU ska införa en minimiskatt på vin.

I sin resolution pekar läkarna på att även om storkonsu-

SAGT&GJORT DANIEL CARLSSON, RALLYFÖRARE SOM DRAGIT IGÅNG EN EGEN KAMPANJ MOT RATTFYLLA

Varför en kampanj mot rattfyllda?

Jag känner folk som har fallit offer för rattfyllda. Men jag har också sett hur mycket ungdomar faktiskt dricker. Att sätta sig berusad bakom ratten är tyvärr inte ovanligt,

men livsfarligt. Jag har tidigare gjort reklam för olika bilprodukter, men nu tänkte jag att varför inte göra något om nykterhet och trafik?

Jag syns och hörs och är en förebild för många unga killar. Min rallybil är den

första med alkolås till exempel. Jag brinner verkligen för den här frågan och har läst in massor av fakta. Kampanjen WRADD (World Rally Against Drunk Driving) går av stapeln 9-11 februari och jag hoppas kunna få in 5-25 miljoner

per år. Förhoppningen är att partners som försäkringsbolag och bilimportörer ska attraheras av detta.

Vad får du ut av det?

Pengarna som kommer in gör att jag kan satsa på en

VM-titel, samtidigt som jag gör något bra för ungdomar och förhoppningsvis bidrar till ökad medvetenhet kring faran med att köra bil med alkohol i kroppen.

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzevsky@iogt.se

»Det finns en kultur här som är jättekonstig, att man dricker på dagen. Det är faktiskt värre än i riksdagen//...det är väldigt farligt.«

YVONNE RUWAIDA (mp) tycker att Stockholm stad bör införa alkoholförbud dagtid och vid avtackningar. Detta angående finansborgarrådet Kristina Axén Olin (m) som berättat om sin alkoholvanor i media.

menter och alkoholberoende står för en betydande del av alkoholproblemen så står de vanliga konsumenterna för de flesta skadorna och att alkohol därför inte kan betraktas som vilken vara som helst.

Tobaksfritt i Finland mål för Lipponen

TOBAK Finland bör förbjuda all form av tobaksförsäljning, tycker förre statsministern Paavo Lipponen. Han menar att ett principbeslut från riksdagen om att tobaksförsäljningen upphör 2040 skulle sätta riktlinjerna för tobakspolitiken, och att det skulle medföra att färre unga började röka.

Lipponen menar att Finlands tobakspolitik bör vara ett medvetet steg mot det slutliga målet: ett tobaksfritt Finland.

Australiensisk skräckkampanj mot rökning som fungerar.

Skräckpropaganda mot tobak fungerar

TOBAK Tydliga hälsovarningar, gärna med skrämmande bilder, på tobakspaketen gör att fler slutar röka. Det säger den australiensiska organisationen Quit Victoria som sett att antalet rökare som hör av sig

Alkohol gör bilen effektivare

NYTÄNKANDE Amerikanska forskare har funnit en alternativ användning av alkohol: en liten mängd alkohol som sprutas in direkt i cylindern på en bilmotor gör att man får ut betydligt högre effekt av samma mängd bränsle.

Bakgrunden är att alkoholen kyler ner bränsleblandningen vilket gör att risken för så kallade knockningar i motorn minskar. Datorsimuleringar och praktiska försök visar att bränsleförbrukningen kan minskas med en fjärdedel.

till deras telefonrådgivning fördubblats det senaste året. Orsaken tros vara de nya hälsovarningar som införts.

Svartsprit ok tycker fyra av tio unga

SVARTSPRIT Fyra av tio ungdomar mellan 16 och 19 år tycker att den olagliga handeln med utlandsalkohol är okej. Det visar en ny Temoundersökning som Alkoholkommittén låtit göra. Undersökningen visar också att acceptansen bland ungdomar är betydligt högre än bland vuxna.

500 ungdomar i åldern 16 till 19 år har fått frågan om de tycker att det är okej att folk köper alkohol som säljs olagligt. Av dessa svarade 37 procent ja. För personer över 20 år var andelen som tycker att det är okej 20 procent.

TRE FRÅGOR

Börje Olsson,

chef för SoRAD, Centrum för social alkohol- och drog-forskning vid Stockholms universitet som har fått sina anslag kraftigt nedskurna.

Har det löst sig med finansieringen för SoRAD?

– Nej, inte än. Jobbet började om när vi fick en ny regering. Den gamla regeringen hade lovat hitta en lösning, när vi hamnade mellan två stolar i övergången från en forskningspolitik till en annan och universiteten själva ska fördela pengarna. Men inget har hänt – mer än att vi fått vårt basanslag nerskuret med 25 procent i år.

– Alla tycker att alkohol-forskningen är viktig, men alla tycker att någon annan ska betala,

Vad säger den nya regeringen?

– Vi har fått positiva signaler, men på socialdepartementet säger de att de måste sätta sig in i frågan först. Vi har också bett att få träffa utbildningsminister Lars Leijonborg för att få veta hur den nya regeringen ser på forskningsanslagen. Men just nu är det lite vakuum.

Vad händer nu?

– Vi jobbar vidare och hoppas på en lösning. Men om den inte kommer snart, måste vi skära ner på verksamheten. Då ska man veta att vi redan har skurit bort en doktorand. Det känns inte alls bra!

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

FULL KOLL

KONSTIGA TYPER Enligt fullmäktiges ordförande i Stockholms stad, Bo Bladholm (m), måste staden ha representation med alkohol för sina gäster. "Annars verkar vi konstigare än vi är", säger han. GRAFIK: DIANA REYBEKIEL

Italiensk alkoholdebut bland de lägsta i EU

Debutåldern för alkohol har sjunkit till 11 år i Italien. Hälften av alla 15-åringar dricker någon typ av alkohol, och allt fler dricker för att bli berusade.

■ **ITALIEN** Debutåldern för alkohol i Italien har sjunkit och blivit bland de lägsta inom EU. Italienska barn är i genomsnitt 11 år första gången de smakar alkohol. EU-snittet är 14 år. Större delen av barnen har provat vin hemma, tillsammans med sina föräldrar eller andra släktingar.

Samtidigt som de vuxna dricker allt mindre i Italien, ökar konsumtionen bland de unga. En femtedel av ungdomarna mellan 13 och 15 år dricker regelbundet varje vecka. En tiondel av ungdomarna i samma åldersgrupp ägnar sig mer eller mindre regelbundet åt "binge drinking", alltså att dricka mer än fem glas alkoholstarkt inom loppet av två timmar.

Det är detta fenomen som fått myndigheter och politiker att börja öppna ögonen de senaste två åren.

Bland annat vill ministern för social solidaritet Paulo Ferrero försöka förbjuda all typ av alkoholreklam. Dessutom vill Ferrero ha varningstexter på alkoholhaltiga drycker. Men dessa två förslag har ingen större förankring i resten av regeringen.

Hans politiske sakkunnige, Francesco Piobacchi, arbetar för att få fram en treårig handlingsplan mot alla typer av droger, illegala och legala (som alkohol).

– Men främst behövs en medvetenhet i samhället om hur farligt det är även med alkohol. Utan den är det inte mycket vi kan göra "uppifrån", konstaterar han.

– **VISST FINNS DET** en del bland mina jämnåriga som dricker sig fulla på helgerna och gärna berättar om det efteråt. Fast de är långt ifrån en majoritet, berättar Alessandro Stigliano, som är 15 år och läser på gymnasiet i Empoli, en stad med 50 000 invånare i närheten av Florens.

Han har själv smakat vin, men tycker inte om det och dricker aldrig själv. De av

Alessandro är inte intresserad av att dricka alkohol och Alessandros föräldrar Nunzio och Camilla oroar sig inte för sin son och alkohol, däremot har de hört många föräldrar som har problem med sina 15-åringar.

FOTO: RICCARDO SCARDIGLI

hans skolkamrater som dricker sig berusade gör det ute på barer, trots att gränsen för försäljning av alkoholdrycker till ungdomar hittills legat vid 16 år. Men risken

»Men främst behövs en medvetenhet i samhället om hur farligt det är även med alkohol.«

att någon frågar efter legitimation är i det närmaste obefintlig.

Alessandros pappa Nunzio är vice polismästare i Empoli. Han förklarar att han i sitt jobb inte ser så mycket problem med ungdomar och alkohol. Men visst händer det att de måste ingripa.

– Men då är det nästan alltid utanför de barer där ungdomarna samlas, konstaterar han.

Regeringen har försökt komma åt den delen av problemet genom att höja åldersgränsen för inköp av alkoholhaltiga varor till 18 år. En nyhet är att förbudet nu ska gälla överallt även på affärer, inte bara på barer och andra offentliga inrättningar.

Fast det är bara i teorin, i praktiken kommer knappast någon att fråga om ålder.

ALESSANDROS FÖRÄLDRAR NUNZIO OCH Camilla är inte speciellt oroade inför framtiden. De litar på sin son och tror att han är mogen nog att veta vad han gör.

– Jag är övertygad om att Alessandro kan göra sina egna val. Han har flera gånger visat att inte låter sig påverkas speciellt mycket av grupptricket. Däremot har jag hört av många andra föräldrar att deras 15-åriga ungdomar dricker på helgerna, berättar Camilla.

KRISTINA WALLIN
accent@iogt.se

BAKGRUND LIBERAL ALKOHOLSYN

MODERSMJÖLK Öl ökar mjölkproduktionen, det är många italienska kvinnor fortfarande övertygade om, och det är sällan eller aldrig man hör någon tacka nej till ett glas vin för att hon är gravid. Därför är det för många helt naturligt att ge även lågstadiabarn lite champagne att skåla med, eller lite vin.

Ny hjärtstudie ifrågasätts av FHI

Daglig dos alkohol minskar risken för hjärtinfarkt tror USA-forskare. Studien ifrågasätts av alkoholläkare Sven Andreasson vid Statens Folkhälsoinstitut.

■ **HÄLSA** I början av året presenterades nya rön om att måttlig alkoholkonsumtion minskar risken för hjärtinfarkt hos män med högt blodtryck. Studien har pågått i 16 år och kommer från ett forskarlag vid Harvard School of Public Health i USA. Den omfattar 11 711 läkare, tandläkare och apotekare mellan 40-75 år. Med måttlig konsumtion avses två glas öl, alternativt vin eller drinkar. Risken för stroke och andra livshotande sjukdomar är däremot lika stor oavsett om man dricker måttligt eller inte alls. Sambanden kvarstod även när andra riskfaktorer som kost, fysisk aktivitet och vikt analyserades. Men det kanske hade blivit ett annat resultat om studien även hade omfattat kvinnor och andra yrkesgrupper.

Tidigare forskningsrön om att måttlig alkoholkonsumtion minskar risken för

SVEN ANDREASSON

hjärt- och kärlsjukdomar hos friska personer har ifrågasatts av Kaye Fillmore och hennes forskarkollegor. De menar att det finns systematiska fel i flera av studierna.

Flera svenska medier valde att rubricera nyheten "vin skyddar mot stroke och infarkt". Eftersom detta inte är den första studien om alkoholens positiva hälsoeffekter från Harvard School of Public Health, bad vi alkoholläkaren Sven Andreasson vid Statens Folkhälsoinstitut att kommentera nyheten:

– Detta är en i raden av 100-150 studier, men den tillför ingenting nytt och den har samma metodproblem som alla de andra. Man kan fråga sig varför det ges ett så stort utrymme för dessa studier i medierna."

ANETTE RIMÖNT
accent@iogt.se

Källor: Annals of Internal Medicine

»Det är en i raden av 100-150 studier men tillför inget nytt och har samma metodproblem som alla de andra.«

SVEN ANDREASSON, ALKOHOLLÄKARE OCH AVDELNINGSCHEF VID STATENS FOLKHÄLSOINSTITUT

SIFFROR & FAKTA

GRAFIK: MARTIN THELANDER

Alkohol i risktopp

Riskfaktorer i procent av antalet år förjorade på grund av för tidig död eller funktionsnedsättning.

Källa: Alkohol: Ingen vanlig handelsvara, Babor et al

*Undernäring i barndomen

KORT OM FORSKNING

Kvinnor känsligare för skrumplever

ALKOHOLSKADOR En ny svensk studie visar att risken att drabbas av skrumplever inte bara beror på mängden konsumerad alkohol, utan också på hur mottaglig man är för alkoholens skadliga effekter. Generellt är kvinnor känsligare än män. Alkoholister och personer med leverskador orsakade av alkohol har dessutom ofta utvecklat antikroppar mot ett enzym som ska bryta ner alkohol i kroppen. Det är framförallt konsumtion av spritdrycker som ökar risken för leverskador.

Källa: Studies on Alcohol Liver Disease, Knut Stokkeland, 2006, Karolinska Institutet.

Behandla depression försvåras av alkohol

BEHANDLING Att äldre patienter med psykiska och fysiska sjukdomar ofta har ett mer eller mindre långtgående alkoholberoende är ett problem. En studie från USA visar att samverkan mellan depression och alkoholberoende resulterar i både sämre behandlingsrespons hos patienterna, och mycket högre behandlingskostnader.

Källa: American Journal Geriatric Psychiatry 2005;13:491-500.

Ryska män dricker farligare

RYSSLAND Problemrelaterad alkoholkonsumtion och negativa konsekvenser på grund av alkoholkonsumtion är betydligt vanligare hos ryska män (35 procent) än hos tjeckiska (19 procent) och polska män (14 procent). I genomsnitt dricker ryska män 4,6 liter per år, medan tjeckiska män dricker 8,5 liter. Men ryska män dricker sin alkohol vid cirka 67 tillfällen under året, jämfört med tjeckiska män som dricker sin volym vid 179 tillfällen. Kvinnorna i de bägge länderna däremot dricker betydligt mindre.

Källa: Journal of Epidemiol Community Health 2004;58:238-242.

Alkoholkonsumtionen:

-3%

jan-sept 2006

Källa: Sorad (Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning vid Stockholms Universitet)

Nolltolerans minskade både brott och fylleri

Sedan polisens ungdomsgrupp i Växjö införde nolltolerans, har både brottsstatistiken och fylleriet på stan minskat bland stadens ungdomar.

■ **VÄXJÖ** I korsningen mellan Kungsgatan och Norra Järnvägsgatan i Växjö gör poliserna Jan Aschan och Scott Goodwin sitt första beslag. En ung kille bär en kasse där formen av flaskbottnar tydligt avtecknar sig genom plasten. Två tjejer går bredvid.

– Hej, jag heter Scott. Kan du visa mig vad du har i påsen? Hur gammal är du?

Killen plockar fram både legitimation, två vinflaskor och några burkar cider utan att protestera.

– Vem har du fått de här ifrån? frågar Scott.

– Jag har fått det av en kompis.

– Du är inte misstänkt för något, men eftersom du inte är 20 år får du inte bära runt på alkohol. Därför gör jag en anmälan om olovlig alkoholförsäljning och skickar hem den. Sedan kommer jag att hålla ut de här.

Under tiden har Jan Aschan, som är samordnare för Växjöpolisens ungdomsgrupp, pratat med de två medföljande tjejerna och antecknat deras personuppgifter.

Scott öppnar flaskorna och tömmer dem i en dagvattenbrunn.

– Vi försöker alltid att hålla ut spriten framför dem för att visa att deras handlande får konsekvenser och att det här inte är accepterat, förklarar han när den nu lätt molokna trion släntrar vidare.

– Det är sällan någon blir arg. Ingen tycker att det är roligt att bli stoppad av polisen. Men de flesta förstår när vi förklarar att vi jobbar för att sätta fast langare och för att undvika att unga blir brottsoffer.

ENLIGT EN UNDERSÖKNING FRÅN Alkoholkommittén var Växjö den stad i landet där det var lättast för ungdomar att få tag på alkohol. Ungdomsgruppen fokuserar på dels att minska ungdomars drickande, dels att få stopp på langningen.

– Vi är inte ute efter att straffa ungdomar utan att få ned ungdomsfylleriet och jobba brottsförebyggande. Langarna har vi däremot ingen sympati för, säger Jan Aschan och Scott Goodwin vid ungdomsenheten på polisen i Växjö.

För att det inte ska uppstå förvirring följer polisen lagen konsekvent, inga undantag. För alla under 20 år gäller att de inte får inneha alkohol för eget bruk eftersom man då har fått det olagligt av någon, langning. För ungdomar under 18 år gäller att de varken får inneha eller förtära alkohol. Ingen

»Det är nolltolerans som gäller, vi ger inga chanser, inga varningar, utan är totalt konsekventa.«

har heller rätt att ge bort eller sälja alkohol till någon som är under 18 år. För alla, även vuxna, gäller att de inte får förtära alkohol på allmän plats enligt lokal ordningsföreskrift. I Växjö är det centrala stan.

– Det är absolut nolltolerans som gäller. Vi ger inga chanser, inga varningar, utan är totalt konsekventa, säger Scott Goodwin. Förra veckan fick en tjej 500 kronor i böter för att hon drack sin öl strax utanför en uteservering. Vi måste visa att vi menar allvar med de regler vi har, för vuxna såväl som för ungdomar.

Ett annat exempel är när de hällde ut en tjejs sprit dagen före hennes 20-årsdag. Ett tredje när de civilklädda under lunchen tog en man som sålde en flaska till en minderårig.

– Våra metoder är egentligen varken nya eller revolutionerande, men vi gör dem full ut, konstaterar de.

OM UNGDOMARNA DE PÅTRÄFFAR är under 18 år ringer polisen alltid till deras föräldrar som får komma och hämta.

– Vi vill skapa en dialog i familjen. Det blir alldeles för lätt om vi bara kör hem deras barn. Istället tvingar vi föräldrarna att ta ansvar, förklarar Jan Aschan. De flesta föräldrar har ingen aning om att deras ungdomar går runt med sprit på stan och kommer direkt när vi ringer.

Om föräldrarna inte hämtar sina barn, eller låter någon annan göra det, anmäls det till de sociala myndigheterna. Men det har bara hänt i två av runt 500 fall.

Arbetsättet, som nu kallas Växjö-modellen, har tagits fram av ungdomsgruppen som består av fyra poliser, förutom Jan och

– Metoderna är egentligen inte revolutionerande. Skillnaden är att vi gör dem konsekvent och har absolut nolltolerans, berättar Scott Goodwin och Jan Aschan om Växjö-modellen.

FOTO: HANS RUNESSON

Scott också Annette Östman och Helena Lindholm. Modellen symboliseras av en triangel där de tre sidorna står för nolltolerans, respekt och samarbete.

– Alla sidor är nödvändiga. Tar man bort en faller de andra, förklarar Scott Goodwin. Att behandla både ungdomar och föräldrar med respekt är en förutsättning för att få gehör för vårt arbetssätt. Samarbete har vi bland annat med olika organisationer samt socialen, och nolltolerans visar att vi menar allvar.

MEN DET RÄCKER INTE att arbeta med nolltolerans ute på stan. Lika viktigt är det att minska tillgången på alkohol.

– Det var lättare för ungdomar att få tag på sprit än vad det är för vuxna. De kunde ringa i vilken tid på dygnet som helst och få det levererat, berättar Jan Aschan.

Därför började polisen aktivt att spana mot langarna. Den första de satte fast var en kvinna som åtalades för 600 bevisade försäljningstillfällen.

– Hon fick två års fängelse. Det hittills längsta straff någon har fått för smuggling och grovt brott mot alkohollagen i Sverige.

Att vi fick fast henne var ett genombrott för vårt arbete.

Sedan gick mycket av bara farten. Genom att dokumentera all sprit de hällde ut och genom att knyta kontakter med många ungdomar, ringade de in allt fler langare. På ett par år har nio personer åtalats, åtta av dem för att sälja sprit till underåriga.

Kronoberg är det enda län där våldsbrotten har blivit färre under 2006. Även skadegörelsen har minskat.

– Vi vill ju tro att det beror på vårt arbete, säger Jan Aschan.

Ungdomar på stan berättar att det är en annan stämning idag. Nyktrare och lug-

nare. Poliserna i ungdomsgruppen syns ofta på stan och det är mycket svårare att få tag på illegal sprit.

– Jag tycker att de gör ett bra jobb, säger Elin Johnsson 19 år.

Hon har själv råkat ut för polisen, men tycker ändå att det är okej.

– När man tänker på hur farligt det är för alla minderåriga så förstår man.

Hennes kompisar Lisa Marie Nilsson och Michaela Karlsson håller med, men tycker att polisen kunde lugna sig lite åtminstone vid studenten.

CARINA H AHNSTEDT
accent@iogt.se

FAKTA ALKOHOL OCH UNGA I VÄXJÖ

TEMO Temoundersökningen från Alkoholkommittén, som hänvisas till i artikeln, gjordes hösten 2005 i 25 kommuner i landet. Totalt deltog 3000 ungdomar mellan 16 och 19 år. Hösten 2005 låg Växjö på första plats i fråga om hur lätt

ungdomar tyckte att det var att få tag på illegal utlands-sprit (80 procent tyckte att det var lätt). I april 2006 gjordes en ny undersökning, då hade Växjö sjunkit till 14:e plats (53 procent).

Under samma period rapporterade Polismyndigheten i Kronobergs län 2506 brott av försäljning av alkohol till minderåriga och 3950 liter öl, 410 liter sprit och 515 liter vin hade beslagtogs.

Polisarbete som gav pris

PRISVINNARE Nyligen vann Växjö-polisen med sitt nolltoleransarbete den svenska uttagningen till European Prevention Crime Awards, en tävling i brottsförebyggande arbete, och fick representera Sverige i Finland där finalen hölls i slutet av november förra året.

– Där vann vi inte, berättar Scott Goodwin. Men vi har fått mycket positiv uppmärksamhet. Nu vill poliser från hela landet och även från Europa, lära sig av vårt arbete i Växjö.

Själva är de ganska förvånade över all uppmärksamhet.

– Vi kunde ju aldrig ana detta. Vi ville bara hitta ett effektivt sätt att få bort berusade ungdomar från gatorna.

Fakta: European Crime Prevention Awards (ECPA) har anordnats årligen sedan 1998 av det brottsförebyggande nätverket i EU. Sverige har vunnit en gång, 1998, med projektet Rinkeby-skolan.

Varje dag leker 16 000 bilförare med döden när de sätter sig berusade bakom ratten. Rollspelet "Leka med döden" vill väcka tankar och rädda liv.

■ **RATTFYLLERI** Var tredje som kör ett fordon berusad är mellan 18 och 24 år. Därför har Vin&Sprithistoriska Museet nu dragit igång en rollspelutställning, "Leka med döden", som handlar om rattfylla. Syftet är att rädda liv och väcka tankar hos de 14-17-åringar som utställningen vänder sig till.

Samtliga skolor i Stockholm har fått en inbjudan att gratis delta i rollspelet och hundratals klasser har redan anmält sig. Rollspelet går till så att klassen kommer till Museet, som har skapat olika "rum" utifrån de scener som ska spelas, exempelvis partyrummet och olycksplatsen.

Klassen delas med hjälp av en dramapedagog in i sex grupper, som var och en spelar en scen i pjäsen som handlar om Linus, Martin, Kari och deras kompisar.

Scenerna pågår samtidigt och det handlar alltså inte om att eleverna ska spela upp för varandra, utan om att gå in i just den egna scenen och efteråt diskutera utifrån den.

Första scenen utspelar sig på en fest. Linus är medelpunkten och alla har kul. Men det behövs mer öl och Linus vill sticka iväg och handla. Problemet är att han är berusad. Efter en del diskussioner sätter sig Martin och Linus i alla fall i bilen och åker iväg och en stund senare krockar de. Linus omkommer.

SCEN TVÅ ÄR OLYCKSPLATSEN, scen tre skolan en vecka efter olyckan, scen fyra är polisförhöret med Martin och de andra, scen fem är minnestunden hemma hos Linus och scen sex ett år efter olyckan. Varje elev får ett rollspelskort med en beskrivning av just deras karaktär och deras relation till de andra deltagarna. Till sin hjälp har de olika ljudeffekter och som inspiration till sina scener får de också se en kort film om festen och snacket som föregår olyckan.

Så här säger Petra Björk, som går första ring på Värmdö gymnasium:

– När vi gjorde rollspelet i vår klass var jag bland annat med i scenen med polisförhöret. Då pratade vi mycket om skuld. På något vis blev det viktigt att kunna skylla på någon – vems fel var det? Jag upplevde att jag blev väldigt känslös och levde mig in i hur det skulle kunna kännas att vara i den situationen.

Stina Lundberg, som går i samma klass som Petra, var med i scenen från festen och fick känna på grupptricket och pressen från de andra.

Så här säger Petra Björk, Emelie Holm, Stina Lundberg går första ring på Värmdö gymnasium. Alla tre tjejer upplever rollspelet som engagerande och tankeväckande och något de kommer att ha i med sig om de i framtiden hamnar i en liknande, verklig situation. FOTO: MARIA ZAITZEWSKY

Lära sig att inte leka med döden

– Min rollfigur hade upplevt att en anhörig dött i en bilolycka och försökte övertala Linus att inte köra. Men det var svårare än jag trodde. Man tänker ju lätt att vadå, hur sannolikt är det egentligen att något ska hända?

Emelie Holm var med i scenen vid själva

»Man tänker ju lätt att vadå, hur sannolikt är det egentligen att något ska hända.«

kraschen och scenen hemma hos Linus. Vid kraschen spelade hon en journalist som skulle leta riktigt smaskiga detaljer till en artikel.

–Kontrasten mellan journalistrollen och rollen som sörjande kompis var väldigt stor och blev på så vis kraftfull. Det fick mig att tänka till, säger hon.

Alla tre tjejer upplever rollspelet som engagerande och andra tankar kring problemet har väckts.

– Det här med rattfylla och alla dess konsekvenser har fått liv för mig. Förut kunde jag läsa en notis om en olycka och inte bry

mig så mycket. Men nu tänker jag på allt runt omkring. Familjen, kompisarna, vad som egentligen hände, säger Petra.

OCH DET ÄR JUST det som är syftet med rollspelet. Producenten Anna-Karin Svanberg berättar att genom att eleverna själva får spela olika roller, skapas en förståelse för vilka konsekvenser rattfylleri har för offer, gärningsmän, anhöriga, kompisar och samhället i stort.

Rollspelet följs upp av värderingsdiskussioner och övningar kring bland annat skuld, där eleverna får berätta om sina tankar och känslor.

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzowsky@iogt.se

FAKTA "LEKA MED DÖDEN"

ROLLSPEL "Leka med döden" är ett rollspel som vänder sig till 14-17-åringar och handlar om vad som kan hända när man kör rattfull. Arrangör är Vin&Sprithistoriska museet i Stockholm och rollspelutställningen kommer att fortsätta under hela 2007. Planer finns också på en turné ut i landet.

Glädje och ilska som drivkraft

Alkohol- och drogterapeuten Lasse Olsson utstrålar en sorts glad ilska. Glädje som kommer ur ett engagemang. Ilska över utsatta människors situation.

■ **ELDSJÄL** Lasse Olsson är alkohol- och drogterapeut. Vi träffas i Livsvalets lokaler i Uppsala. Här driver han bland annat en öppenvårdsmottagning för drogmissbrukare. Det jag hört om honom är att han är skicklig i att nå kontakt med sina klienter.

Han rör sig snabbt, skrattar mycket och pratar fort. Men när han ställer sig vid en whiteboard för att berätta anar jag också en annan sida. En förmåga att fokusera och vara starkt närvarande.

Han skissar i några snabba drag med pennan "familjemobilen". I mitten missbrukaren och runt omkring övriga familjemedlemmar som intar bestämda roller. Äldsta barnet blir ofta familjens hjälte, medan nästa syskon lätt blir syndabock i stället.

– De som hamnar hos mig är för det mesta syndabockarna. Det är de som drar iväg i missbruk och kriminalitet, säger han.

LASSE OLSSON ARBETAR EFTER tre enkla principer: bekräftelse, respekt och kärlek.

– Jag tror inte på skuldbeläggning, säger han. Och jag känner mycket för alla människor som har mod att möta sig själva. Om någon jag har i behandling går in i en smärta som är så stor att de börjar gråta, så gråter jag med dem.

Att visa dem han möter respekt handlar mycket om "timing".

– Jag kan se en attitydproblematik till exempel, men jag går inte in och konfronterar personen med detta förrän vi har byggt upp en relation.

Ny bild på whiteboarden. 19-årig flicka,

Bekräftelse, respekt och kärlek är de principer Lasse Olsson arbetar efter.

FOTO: STAFFAN CLAESSION

»De som hamnar hos mig är för det mesta syndabockarna. Det är de som drar iväg i missbruk och kriminalitet.«

skriver han i övre vänstra hörnet och drar en pil mot ordet "vanlig" som han skriver till höger. Det är dit hon är på väg. Men hon tillhör den promille av alla 19-åriga flickor som provat varen drog och åkt ut och in på olika institutioner. Alltför ofta pressas människor som hon in i "vanligrutan" för snabbt, menar han. Socialförvaltningen vill till exempel använda kontaktpersoner som är "vanliga, vänliga" människor.

– Hon kommer ofelbart att känna sig udda och fel hos dem, i vanlig skola, bland vanliga 19-åringar och vilja återvända dit där hon inte var så udda. Därför använder vi på Livsvalet andra "promillemänniskor" som kontaktpersoner. Sådana som varit där, men kommit vidare.

FAKTA LASSE OLSSON

ÅLDER: 43

HEMORT: Uppsala

FAMILJ: Sambo, sexårig son. Tre barn från tidigare förhållanden; 24, 19 och 15 år. Två "bonusbarn", 15 och 17 år. Två inneboende tonåringar, 17 och 19 år, som är familjehemsplacerade.

BAKGRUND: Ungdomstid med kriminalitet och drogberoende. Efter "vändpunkten", 1988; studier vid folkhögskola för att komplettera grundskola och gymnasium. Treårig utbildning till alkohol- och drogterapeut. Ca 15 års arbete som behandlare/ handledare/ utbildare inom kriminalvård, behandlingsinrättningar och företag. Driver idag en öppenvårdsmottagning för drogberoende.

AKTUELL med föreläsningsserien "BOM – Barn Och Missbruk, det är mycket vi missar".

Lasse Olsson har också "varit där". Det är lätt att tro att det är därför han är bra på att nå fram till sina klienter. Men själv tror han inte det.

– Det handlar mer om erfarenhet av 15 års behandlingsarbete. Människor blir träffade av det jag säger. Jag kan både belysa problemen och se lösningar. När jag presenterar mitt "gamla jag" tar det lätt över uppmärksamheten. Därför är jag ibland försiktig med att tala om det, säger han.

FÖR 18 ÅR SEDAN gjorde han sitt eget livsval och tog sig ur kriminalitet och drogberoende.

– Kanske skulle jag kunna dricka en öl nu. Men förr eller senare skulle "autopiloten" slå på. Alltså gör jag inte det. Jag får aldrig sluta jobba med mig själv, säger han.

YVONNE BUSK

accent@iogt.se

KALENDER VÅREN 2007

MARS

23 Fredag Gerda, Gerd

STOCKHOLM Ungdomens riksdag. 349 gymnasieelever från hela Sverige samlas i riksdagen för att pröva rollen som riksdagsledamot.

28 Onsdag Malkolm, Morgan

ÖREBRO Sverige mot narkotika. Stor mötesplats för alla som

arbetar med narkotikafrågor.

Föreläsningar, seminarier och utställningar, i år på temat tillgångsbegränsning.

APRIL

7 Lördag Irma, Irmelin

VÄRLDEN Världshälsodagen arrangeras av WHO, alltid den 7 april. Temat för året är "global hälsosäkerhet".

16 Måndag Patrik, Patricia

SVERIGE Den ekonomiska vårpropositionen läggs fram av regeringen.

MAJ

14 Måndag Halvar, Halvard

IOGT-NTO Folknykterhetens vecka. Kampanjvecka som arrangeras över hela landet, tom den 17 maj.

JUNI

10 Måndag Bertil, Berthold

STOCKHOLM ICAA har konferens med många av världens ledande alkoholforskare. Tom den 15 juni.

JULI

4 Onsdag Ulrika, Ulla

UPPSALA IOGT-NTO-rörelsens kongresser, tom den 8 juli.

accent
REPORTAGE

I väntan på

Att leva utanför mitt i ett annat land

Sverige

Mimoza Selmonaj flydde till Sverige undan både krigets Kosovo och sin familj. Efter sju års väntan på uppehållstillstånd försöker hon nu skapa sig ett liv här. En kamp fylld av både hopp och förtvivlan som fotografen Marc Femenia följt och fångat med sina bilder.

TEXT OCH FOTO MARC FEMENIA

Mimoza Selmonaj flydde från Kosovo 1998, 22 år gammal. Men det var inte kriget hon flydde ifrån, utan sin egen familj. De godkände inte killen hon hade rymt med och hotade henne till livet. Tillsammans anlände de till Sverige, men efter fyra år orkade han inte vänta längre på uppehållstillstånd och lämnade landet och Mimoza, som hade precis fött deras andra barn. Mimoza klarade starkt ytterligare tre svåra år tills hon förra våren beviljades permanent uppehållstillstånd.

I sju år hade hon varit en person utan framtid, men nu var

kampen över och barnen skulle äntligen få växa i lugn och ro. Men stämde verkligen det? Nu återstod bara att integrera sig i ett nytt samhälle, etablera sig i en ny stad och lära sig ett nytt yrke.

Och det har inte varit lätt. Fanel, hennes nya make (och far till hennes tredje son) fick vänta ytterligare ett år på sitt uppehållstillstånd. Hon har fått sluta sitt lärlingsjobb på en frisörsalong på grund av att arbetsgivaren vägrat betala hennes lön i månader. Vardagen har blivit tyngre och tyngre och krafterna börjat svika henne så mycket att hon har varit sjukskriven några månader under våren. Man kan fråga sig varför systemet ska nöta människor på det här sättet.

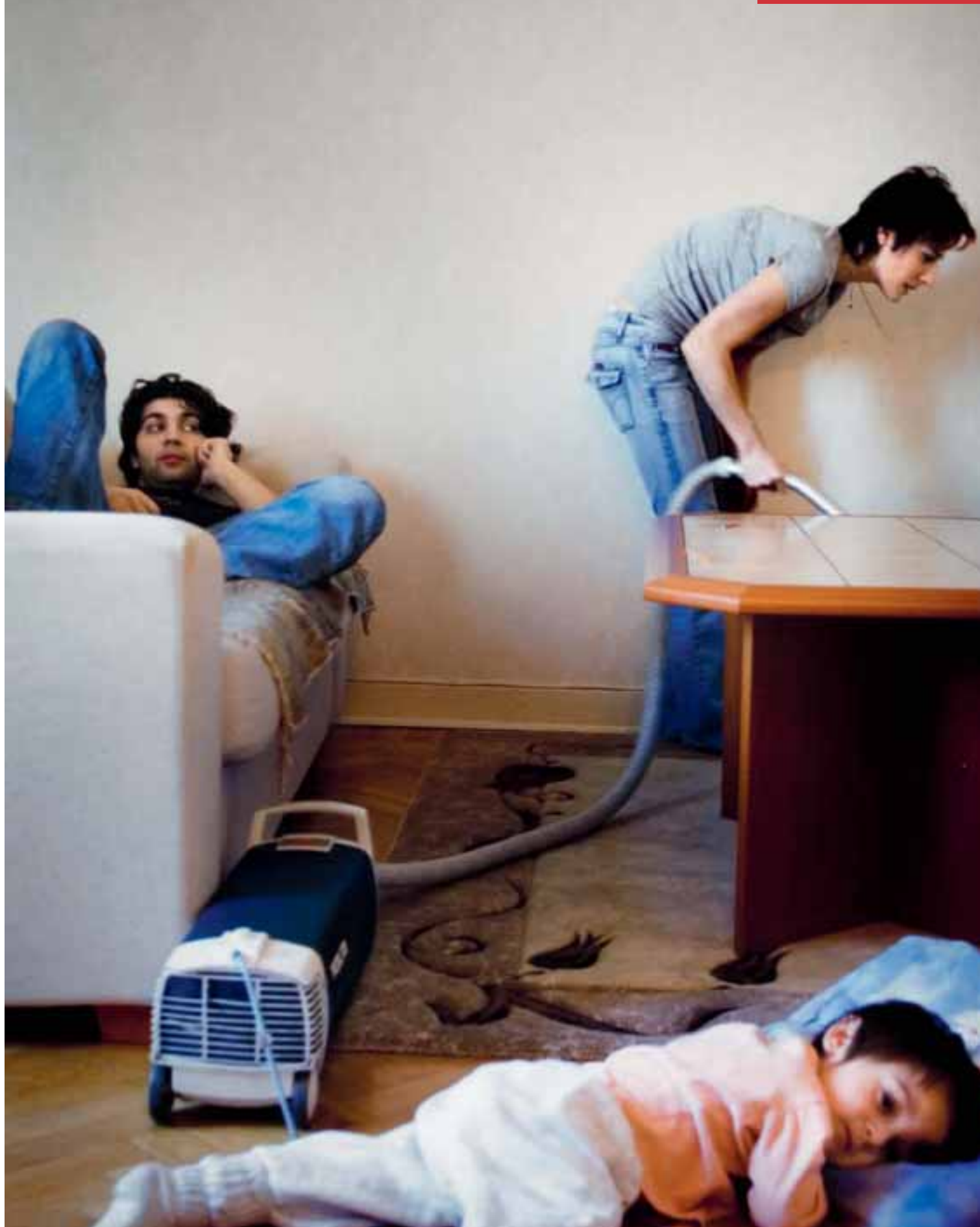
Men det är inte likt Mimoza att bara ge upp. Under hösten har hon startat en egen frisörsalong som förhoppningsvis blir porten till en bättre ekonomi och ett nytt och stabilare liv. ■

Ibland är Markeljan, Eugen och Adrian lite stökiga av sig. Deras uppväxt har präglats av otrygghet och ovisshet inför framtiden.

Förutom praktiken på en frisörsalong, fylls dagen med städning, matlagning och barnpassning.

accent
REPORTAGE

"Det är mina barn som gett mig kraft att ta mig igenom den långa asylprocessen. Det är för dem jag måste fortsätta kämpa vidare", säger Mimoza.

Fanel och Mimoza gifter sig efter två år som sambos. Det blir en enkel ceremoni hemma och en liten fest med de närmsta vännerna.

Mycket måste fixas till salongen, men barnen måste också få njuta av den varma sommaren.

Mimizas make Fanel jobbar inte så mycket under sommaren och förberedelserna till salongen tar det mesta av pengarna. Det gäller att fynda om de ska ha råd med nya kläder.

Ett knappt år efter att ha fått permanent uppehållstillstånd sitter Mimoza återigen på Migrationsverkets kontor i Kållerød. Denna gång gäller det dock Fanelis uppehållstillstånd.

Kontakten med myndigheterna präglas av en nonchalant paternalism som snarare försvårar integrationsprocessen än hjälper den framåt.

Bara de sista detaljerna är kvar att fixa inför öppningen av Mimosas Skönhetssalong.

FAKTA INVANDRING I SVERIGE

Tio procent av befolkningen

10 PROCENT Drygt 10 procent (1,5 miljoner) av Sveriges befolkning har utländsk bakgrund, vilket innebär att de är födda utomlands eller har två utlandsfödda föräldrar.

50 000 invandrade på ett år

INVANDRING År 2005 invandrade 50 000 personer till Sverige, av dessa var 17 500 asylsökande. Majoriteten kom från Serbien-Hercegovina, Irak och Ryssland.

62 460 uppehållstillstånd

UPPEHÅLLSTILLSTÅND År 2005 fick 62 460 invandrade personer uppehållstillstånd, en liten ökning sedan föregående år.

100 per dag söker asyl

ASYL 100 personer per dag väntas söka asyl i år. Uppemot 40 000 väntas komma under hela året och lika många 2008. Hälften av dessa förväntas komma från Irak.

Flest kommer från Finland

INVANDRARGRUPPER De största invandrargrupperna i Sverige kommer från Finland, Jugoslavien, Irak, Bosnien-Hercegovina samt Iran.

Källa: SCB, Migrationsverket

Gun Zacharias är en doldis i drogdebatten som har haft stort inflytande bakom kulisserna. I dag är hon nära 80 år och fortfarande lika engagerad.

Zacharias

»Pessimist som sällan blir besviken«

AV JAN MALMSTEDT FOTO CHRISTIAN SALTAS

Med ett så långt perspektiv och många års arbete i det som förr hette socialvård, nykterhetsvård och barnavård är Gun Zacharias något av en levande historiebok för hur man tänkt och tyckt i drogfrågorna.

– Jag är en boren pessimist, och därför blir jag sällan besviken och är glad för det mesta. Optimister är tvärtom, de förväntar sig för mycket och blir ofta besvikna och ledsna.

Gun kommer från en judisk familj, något som redan tidigt hade betydelse för hennes syn på drogfrågorna.

– Jag började på Socialinstitutet, som det hette på den tiden, på 1950-talet, hade jag ännu aldrig sett en människa berusad i mitt hem, förklarar Gun.

– Med ett undantag – min fyraårige bror som drack ur slattarna i vinglasen efter en middag.

GUN FICK SIN SOCIALA utbildning i en annan miljö än dagens. I socio-
nomutbildningen ingick två timmars undervisning om alkohol, mest om effekterna på levern. Däremot fick man lära sig lagstiftningen framlänges och baklänges. Men det pågick väldiga diskussioner om ingripanden mot människors vilja, vid missbruk och i andra fall. Det sociala diskussionsklimatet var sådant att man skulle låta människor bo och leva hur primitivt de ville, även i rena förfallet.

En liknande attityd fanns på det politiska planet och speglades i motbokens avskaffande 1955.

Det var ungefär samtidigt som Gun kom ut på sin första praktik, i Järfälla utanför Stockholm. Chefen, kallad syssloman, hade fått sitt jobb genom att ha varit politiskt verksam, en vanlig väg till socialchefstjänsten på den tiden.

– Redan en av de första dagarna på praktiken gav min tilltänkte

handledare mig upplysningen att han skulle ta semester och gav mig direktiv om vad jag skulle göra och namnen på dem jag skulle arbeta med. Jag vände mig till sysslomannen när jag fick problem – och det var ofta. ”Ring socialkonsulenten på länsstyrelsen”, var hans ständige råd.

– Man fick den yrkesmässiga utbildningen om alkoholmissbruk fick via ”den hårda vägen”, förklarar Gun.

– Det vill säga det var för klienterna vägen var hård.

Ett av Guns första uppdrag var att ta emot en man från en av Frälsningsarméns vårdinstitutioner. Alkoholistanstalt hette det på den tiden. Mannen skrevs ut, kom hem, och var nykter den dagen. Han var en pensionerad tjänsteman som enligt akten i sin ungdom varit intagen för schizofreni.

– Min handledare hade sagt att han skulle tillbaka till anstalten så fort han drack. Jag tänkte att han måste få en chans att vara ute i frihet ett slag. Han bodde granne med en psykiskt sjuk vän och det blev bråk mellan dem. I bråket skadades både min klient och mannen, som blev så förtvivlad att han kastade sig framför ett tåg.

– Det var mitt första nykterhetsärende. Senare insåg jag att den här mannen medicinerade med alkohol. Institutionen hade blivit hans hem, där fanns det människor som känt honom länge och förstod sig på honom. Men utanför klarade han inte sitt liv.

– Det blev en av mina viktigaste lärdomar. Tvång skulle ha räddat min klients liv.

ETT TAG SÅG DET ut som om Gun Zacharias aldrig skulle komma ut från Socialinstitutet.

I kursen om social metodik skulle man redogöra för ett ärende under praktikperioden.

– Jag valde att redogöra för ett ärende där alla var nöjda och glada, berättar Gun. Vi hade omhändertagit en flicka för ”sedeslöst leverne”, som verkligen inte var särskilt avancerat jämfört →

»Jag tror inte man kan få människor, särskilt inte ungdomar, att förstå narkotikaproblemet genom att diskutera vanor och verkningar.«

med vad som förekommer i dag. Flickan var nöjd med att komma hemifrån och föräldrarna tyckte också det var bra. När allt var klart uppvaktade pappan mig med två burkar sylt som tack för hjälpen.

– Men ta emot två syltburkar fick man inte göra om man gick på Socialinstitutet. Så jag fick försöka med en ny praktikrapport. Det blev backning där också. På hembesök hos en "vanartig" yngling hade jag låtit mig väl smaka av kaffe och bullar, som mamman dukade upp. Så fick man inte heller göra. Man skulle hålla distans.

– Till slut lyckades jag i alla fall få en rapport godkänd och blev socionom. Men det är av klienterna jag har lärt mig vad jag kan om drogmissbruk. Jag har trivts med klienterna, men i dag skulle jag inte vilja vara socialarbetare.

GUN ZACHARIAS ARBETADE MED alkohol- och narkotikafrågor till i början av 1970-talet, bland annat på Danderyds sjukhus ungdomsmottagning, på Långholmen som kurator och på nykterhetsnämnden och barnavårdsnämnden med uppsökande verksamhet. Bland allt hon hann med var ett konsulentjobb i mitten av 1960-talet på det som då hette Centralförbundet för nykterhetsundervisning (CFN), som numera lagt till narkotika och ändrat undervisning till upplysning. CAN, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

En av Guns första uppgifter blev att ordna en seminariedag om hasch för kuratorer i Stockholms skolor. Hon hade följt debatten och lagt märke till en socialläkare vid namn Nils Bejerot som verkade begripa vad han skrev om. Gun gjorde upp med Bejerot om att han skulle föreläsa på seminariedagen. När chefen för CFN fick syn på det sade han (ungefär) "du är inte klok, CFN har inte tagit ställning". Det var debatten om den liberala eller restriktiva narkomanvården och narkotikapolitiken som CFN-chefen syftade på. "Du får ställa in eller köra seminariet i eget namn".

– Jag hade ju uppfattat Bejerots inställning som den riktiga, så jag genomförde seminariet. Bejerot anlände, mörk som ett åskmoln när han hörde min inledning i vilken jag förklarade att CFN inte tagit ställning utan att jag stod för inbjudan, men höll en lysande seminariedag. Ett par dagar senare fick jag per brev en utskällning, som inte var nådig, så jag åkte hem till honom med en blomma för att be om ursäkt och sedan blev vi vänner för livet.

Nils Bejerot betecknade rentav – i ett samtal med intervjuaren – Gun som ett av hans viktigaste bollplank inför vad han sade och skrev i den fortsatta narkotikadebatten.

I dag är det invandrare och flyktingar och barn i missbrukarfamiljer som engagerar Gun starkast.

– I dag har socialtjänsten glömt barnen i missbrukarfamiljerna. Den som vill ha en inblick i hur den verkligheten ter sig kan läsa Åsa Jinders "Bli min mamma igen" eller Ragnvi Axells "Pappa, älskade pappa!" Alcoholics Anonymous har barnen med i sitt arbete, men de är ju anonyma och kan inte samarbeta med missbruksvården eller den del av socialtjänsten som arbetar med barn. Kunskaperna om missbruk varierar bland socialarbetarna och ofta glöms familjen bort i arbetet med missbrukaren.

– Många vuxna missbrukare bor kvar hemma, men socialarbetarna får inte diskutera deras problem med föräldrarna om missbrukaren är över en viss ålder.

– Skolan ser stökiga, skolkande eller trötta elever och frågar sällan hur det står till hemma. Frågar man, blir svaret inte sanningenligt. Barn i missbrukarfamiljer är "lojala". Med större erfarenhet och mer tid skulle lärare ha stor betydelse för dessa elever. Kontakt med en enda vuxen kan betyda själslig hälsa för dessa barn.

Gun Zacharias har själv känt av hur det är att ha egna barn och fosterbarn i tonåren. Genom en pojke, vän till hennes egna ungdomar, fick hon närkontakt med ett av den svenska narkomanvårdens mest katastrofala misslyckanden i mitten av 1960-talet. Den 18-åriga pojken var satellit hos läkaren Sven-Erik Åhström, det vill säga han fick narkotika via en av de patienter som ingick i forskrivningsverksamheten. Åhström förordade inte bara legal forskrivning av i stort sett all slags narkotika, utan även "liberal" tilldelning, det vill säga att patienten/missbrukaren själv fick bestämma doserna.

– Om det är någon den här pojken, nu som vuxen man, förbannar så är det Åhström, säger Gun. Ett slag trodde jag att man möjligen i ordnade former kunde hjälpa kroniska missbrukare med legal forskrivning. Jag jobbade i Solna och doktor Ture Arvidsson och jag valde ut två klienter som fick legal narkotika. Det höll i en månad, men sedan gick det alldeles åt helvete.

GUN LÄMNADE ALKOHOL- OCH narkotikafrågorna som yrkesmässig uppgift 1972. Då började hon arbeta med flyktingfrågor. Engagemangen flöt samman när hon startade Simon – Sveriges invandrar mot narkotika.

Vägen dit gick över arbete i Afrika och 1980 återvände hon till Socialstyrelsen, där hon tidigare arbetat. Under tiden hade hon samlat massor av material om droger i olika kulturer. När flyktingsektionen på Socialstyrelsen lades ner och Gun skulle omplaceras, ville hon arbeta med vad som händer när drogkulturen blandas. Hon ville undersöka hur den svenska drogkulturen påverkar invandrare och flyktingar och se hur man skulle kunna nå ut till dessa grupper.

– En grupp påstods redan arbeta med frågan och mitt bidrag "behövdes inte". Jag har fortfarande inte sett vad gruppen gjorde.

– Jag tror inte man kan få människor, i synnerhet ungdomar, att förstå narkotikaproblemet genom att diskutera vanor och verkningar. Men kanske tänker de till om de inser att det som säljs på Sergels torg är sista ledet i en kedja som börjar med cocaodlingar eller opievallmoodlingar och att narkotikapengarna finansierar krig och terrorism. Jag och Båb Bergvall på Simon försöker skapa något som kan väcka ungdomarnas intresse och få dem att se narkotikafrågan i ett större perspektiv.

Just nu upptas Gun Zacharias engagemang av Föreningen Det Stora Knytkalaset, ett projekt att få fram en extramormor eller extramorför till barn som saknar en äldre generation.

– Jag har berättat om projektet för äldre IOGT-NTOare, för jag såg en möjlighet för dem att arbeta för integration, få ungdomar

in i en organisation där alkohol inte accepteras. Och IOGT-NTO har ju så många äldre medlemmar.

– Inte ett enda napp!

– Självt är jag tokig i mina fyra extrabarnbarn, kurdiska från Irak, säger Gun. Jag har fått ihop sjutton personer som är extramorföräldrar, men jag behöver många fler.

– Den själsliga hälsan kan betingas av en enda upplevelse, negativt, men också positivt. Jag har träffat uteliggare som bär med sig ett foto av sina barn som en skatt. Det finns hopp för dem som har det svårast om man lyssnar och har turen att trycka på rätt knapp. Man ska lyssna på riktigt, inte säga ett rutinmässigt "jag förstår", för det gör man sällan, utan i stället säga "förklara!" Det kanske inte går med alla, men med många, och själv måste man leva som om man tror att det har effekt.

Det där med att Gun Zacharias är pessimist var alltså, när allt kommer omkring, långtifrån sant. För hur skulle man utan genuin optimism kunna säga så på tröskeln till 80 år efter ett helt liv i kontakt med drogproblem? Innerst inne är nog Gun en stor optimist, även om hon försöker dölja det. ■

Gun Zacharias med sin "extra barnbarn". Ett engagemang hon har i Föreningen det stora knytalasat som erbjuder extramormor eller extramorför till barn som saknar en äldre generation.

FAKTA GUN ZACHARIAS

ÅLDER: 80 år i år (men säger inte när).

BOR: Kungsholmen i Stockholm, mitt under inflygningskorridoren till Bromma flygplats.

FAMILJ: Två barn, sju barnbarn och fyra barnbarnsbarn i åldrarna 13 till 41 år, alla väldigt nyktra. Dessutom haft fem fosterbarn, som också har egna barnbarn.

BAKGRUND: Född i Stockholm i en judisk läkarfamilj, ateist och socialist.

UTBILDNING: Socionom.

AKTUELL: Ständigt engagerad.

Ökad konsumtion skapar

Är vår västerländska välfärd och vår ständiga konsumtion en stressfälla? Det anser sociologen och tidsforskaren Jörgen Larsson, som har studerat vårt förhållande till tid.

■ **TIDSPRESS** Vi har oändligt mycket mer pengar och fler möjligheter och val. Man kan välja att resa eller stanna hemma, att bilda familj eller vara singel. Man kan välja vem som ska leverera ens el och vilken bank man ska låna pengar hos.

Men valmöjligheterna ställer också krav på oss. Det räcker inte längre att vara en duglig make eller hustru, en god förälder och att man utför sitt dagsverke. I dag ska man dessutom vilja utvecklas på jobbet, träna, äta sunt, vårda sitt yttre, ha tid att umgås med släkt och vänner, sova ordentligt, odla fritidsintressen och inte minst – vara en lyhörd och pedagogisk förälder. Alla har vi ju möjligheten och kunskapen.

Men dygnet har bara 24 timmar.

– En viktig orsak till att många upplever tidspress i dag, är alla prylar vi äger och alla roliga saker vi kan njuta av. Det gör att förväntningarna på att må bra är höga. Många upplever vardagssysslor som trist arbete, något man vill beta av, för att sedan kunna njuta av fri tid.

– Men det hänger mycket på hur vi tänker om saker och ting. Det är fullt möjligt att se städ tid som skön tid, fri från förväntningar från andra, påpekar Jörgen Larsson.

I dag har också många möjlighet att kanske äga både båt, hus och sommarställe – men om man inte hinner utnyttja dem till fullo så blir det i sig en stress. Man har pengar till spännande resor – men har inte tid att vara borta från jobbet.

BRA JOBB OCH HÖG lön innebär paradoxalt nog inte möjlighet att köpa loss tid, så att man kan njuta av allt det man har råd med. Ofta blir det i stället tvärtom. Mycket jobb innebär ännu mera jobb – och därmed en ökad tidspress. Många kompenserar då med att konsumera ännu mer och en ond cirkel uppstår. Så vad göra?

Jörgen Larsson har en teori om att vi skulle få ett hållbarare samhälle om vi minskade vår konsumtion. Miljön skulle förstås sparas – och stressen skulle minska. Men han menar att det är svårt. Vi har vant oss vid att inte bara ha en rolig aktivitet att se fram emot, utan en mängd. Och man vill ju helst göra allt.

– En viktig orsak till att många upplever tidspress i dag, är alla prylar vi äger och alla roliga saker vi kan njuta av, säger tidsforskaren Jörgen Larsson.

FOTO: PHOTOS.COM

– Att välja bort trista sysslor är inget problem. Men för att spara oss själva och samhället måste vi aktivt välja bort även roliga saker. För att slippa den tärande tidspressen

»För att spara oss själva och samhället måste vi aktivt välja bort även roliga saker.«

sen är det viktigt att själv ta ställning emot alla förväntningar och våga gå emot samhällsnormen, som säger att man är en bra förälder om barnen har många aktiviteter, att man är en lyckad person om man är på hugget i alla sammanhang. Att säga ja och vara upptagen är fint. Men om man vågar

tacka nej och avstå har man blivit rikare på något annat än pengar, prylar och upplevelser. Nämligen tid, säger Jörgen Larsson.

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzewskey@iogt.se

TIPS HEMSIDOR OCH BÖCKER

BÖCKER "Rik på riktigt. En värdefull vardag är möjlig" Jörgen Jansson och Fredrik Warberg./ "Vill ha mer ..." Katrina Bjärvall./ "The circle of simplicity" Cecile Andrews./ "Your money or your Life" Joe Domingue och Vicki Robin

HEMSIDOR familjeliv-utan-tidsbrist.nu / frivilligenkelhet.nu / tidsverkstaden.se

vår tids stora stressfälla

KÖPFRI DAG

”En köpfri dag är bra för miljö och människa”

■ **KÖPFRI** Att avstå från att konsumera, går det? Ja, åtminstone under en dag. Varje år, sedan 1997, har rörelsen ”En köpfri dag” haft en kampanj den sista lördagen i november, där man uppmanar människor att inte handla. Majoriteten struntar i uppmaningen och julshoppar vidare, men på senare år har kampanjen väckt viss uppmärksamhet och förhoppningen är att människor åtminstone en dag per år stannar upp och funderar kring sin konsumtion.

Emanuel Hallklint, webbansvarig för ”En köpfri dag”, anser att konsumtionen har ett högt pris. Stressen ökar i jakten på prylar och upplevelser, miljön och naturen påverkas negativt och den globala solidariteten minskar. Men att avstå från konsumtion under en dag – hjälper det verkligen?

– Ja, genom att fundera på hur vi konsumerar, exempelvis vad som är behov och vad som är begär, kan vi på sikt bidra till ett hållbarare samhälle. Det här shoppandet har ju blivit en slags attityd som vi tar för given. Vi tror att vi blir lyckligare av att konsumera och ju mer man handlar desto lyckligare blir man. Men om man tänker efter så inser nog det flesta att så är det inte, säger Emanuel Hallklint.

Förutom att i media uppmana människor att inte handla, har man också under den köpfria dagen olika kampanjer, som exempelvis gatuteater kring konsumtion, föreläsningar och filmer. Reaktionen från folk är oftast

positiva, enligt Hallklint, men några blir provocerade.

– De ifrågasätter oss och menar att samhället kommer att braka ihop om människor slutar att handla. Det finns ju en bild av att ökande konsumtion får samhällshjulen att snurra.

”En köpfri dag”-rörelsen är helt ideell och bygger på ett löst nätverk av engagerade människor som vill lyfta fram miljöfaran i den hysteriska konsumtionen. Rörelsen har sitt ursprung i Kanada, där A buy-free Day drogs igång 1992.

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzevsky@iogt.se

Arbetstiden halverad – ändå har vi ont om tid

Vi arbetar hälften så mycket som man gjorde i industrialismens barndom. Ändå har vi ont om tid och är mer stressade än kanske någonsin.

■ **ARBETE** Mobiltelefoner och datorer gör att många kan välja att arbeta hemifrån eller på udda tider. Fler har uppgiftsrelaterade arbeten, vilket innebär att var man befinner sig eller när man utför uppgiften inte spelar någon roll. Det är slutresultatet som räknas. Positivt, tycker många. Men en del klarar inte av den individuella press som detta arbetssätt innebär. Friheten och det egna ansvaret blir en fälla, där man arbetar mer än någonsin, visar forskning.

– Det kräver mycket eget initiativ för att kunna avgöra när jobbet är färdigt, när man är nöjd. Det är status att ständigt visa framfötterna, och om ingen säger till dig att det räcker, finns det egentligen ingen övre gräns, säger Calle Rosengren, forskare vid högskolan i Kristianstad.

Det uppgiftsrelaterade arbetet kan skapa lojalitetskonflikter mellan arbete och fritid. Man kan ju jobba när man egentligen ska vara ledig – och tvärtom.

– Bland högre tjänstemän är det fler som är utbrända, än bland lägre tjänstemän. En förklaring är att många av dem har ökade krav på sig att hantera begränsningen av arbetstiden, säger Calle Rosengren.

Historiskt sett arbetar vi mindre i dag mer än under industrialismens barndom. Då arbetade man i snitt 3000 timmar per år. I dag är vi nere i 1500 timmar. Men då var tempot lägre och arbetet oftare uppgiftsrelaterat.

Behöver människan ha tidsramar för att få ihop sitt liv och att för mycket frihet skapar otrygghet och stress?

– Vi får inte glömma att det här flexibla arbetssättet är ganska nytt. Det kommer säkert att ta ett par generationer innan vi anpassar oss. Men det tror jag att vi på sikt kommer att göra, säger Calle Rosengren.

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzevsky@iogt.se

Gräset är grönare på andra sidan staketet

LYCKA Nej, man blir inte lycklig av att ha ofantligt mycket pengar, visar ny forskning. Tvärtom gör de rika inte alltid det de egentligen vill göra – trots att pengarna borde tillåta dem det. Dessutom har de rika oftare en aktiv fritid, vilket kan vara stressande, skriver den vetenskapliga tidskriften *The Science*.

I undersökningen intervjuades 1000 personer med

olika inkomst om hur nöjda och lyckliga de var vid olika tillfällen. Resultatet visade att det inte är inkomstens storlek i sig som är viktigt, utan inkomsten i jämförelse med andras. Lyckligast är alltså de som har mer pengar än grannen – och tvärtom. Det gamla ordspråket att gräset alltid är grönare på andra sidan staketet stämmer alltså, även ur vetenskapens synvinkel.

Dorotea går jorden runt på ett år

MOTION I november började personalen i sjukstugan i Dorotea sin jordenruntvandring och i slutet av januari räknar de med att nå sitt första delmål, Island. Fast inte på riktigt, utan bara i fötterna. De 25 anställda har nämligen fått varsin stegräknare av arbetsgivaren, för att se hur långt de går i jobbet och på fritiden. Målet är att om drygt ett år ha gått 40 000 kilometer. Projektet är en del i närsjukvårdens utvecklingsarbete "Livskraftig enhet".

Källa: Västerbottens läns landsting

Konsten att vara ung och leva länge

ÅLDER Att vilja vara evig ung, frisk och vacker kanske många tror är ett modernt påfund. Men redan på 1700-talet finns dokument som visar att människor i lika hög grad som idag drömde om evig ungdom.

– Råden för att förbli ung och frisk liknar de vi har i dag, nämligen att äta och dricka måttligt, sova gott, motionera och andas frisk luft, gärna på landet, säger Janicke Andersson, forskare kring åldrande vid Linköpings universitet.

På 1700-talet trodde man att människan hade en optimal ålder på 250 år. Orsaken att vi

FOTO: VERONICA EKLÖF

GRÖT BÄTTRE ÄN OLIV

MAT Nordisk husmanskost ger bättre hälsa än medelhavsdiet. Åtminstone för oss här i norr. Det visar en holländsk studie från i höstas, som publicerades i svenska tidskriften *C*. Nu undersöker forskare vad i kosten som har gjort oss till ett av jordens mest långlivade folk. Hur stor roll spelar havren och fullkornet?

Att medelhavsdieten är nyttig tvivlar ingen på. Men den verkar fungera bäst vid just Medelhavet och den skyddande effekten avtar på våra breddgrader. Tydligt är det så att nordisk husmanskost skyddar nordbor bäst. Till sådan mat hör exempelvis fet fisk, raps, bröd och gröt.

levde betydligt kortare var att vi degenererat. Men genom ett sunt leverne borde vi kunna bli äldre. I dag

finns ingen bortre gräns för hur länge vi tror oss kunna leva. Transplantationer, piller och nedfrysning är några av de vägar som människor sätter sitt hopp till.

Möten bättre än mail och telefon

JOBB Data och IT i all ära, men för småföretag kan ett mänskligt möte vara avgörande för hur en fortsatt affärskontakt utvecklar sig. Det visar ny forskning från Luleå universitet. Enligt studien bör planeringsmöten, strategiska samtal och insäljande samtal med kund, ske öga mot öga.

Citatet

»Många människor försummar den lilla lyckan medan de väntar på den stora.«

ELBERT HUBBARD (1856 – 1915)
Amerikansk filosof, författare och redaktör. Mest berömd för essän "A Message to Garcia".

NY BOK

Doftskrapa och minns mer

DOFTER För dementa är dofter ofta det enda som

väcker minnen och som ger en känsla av sammanhang i en fragmenterad verklighet. Nu har forskare vid Umeå universitet skapat en bok som kan användas av äldre med sviktande minne, "Nycklar till minnenas dörr". Den stimulerar bland annat doftsinnen, genom skrapdofter som kan kopplas till en bild. Den innehåller också bilder från 30- och 40-talen samt en cd med tidstypisk musik.

– Boken hjälper till att bygga broar mellan gammal och ung, eftersom den ger unga människor tillgång till de äldres språk, säger projektledaren och geriatricken Birgitta Näsman.

Beställ boken på 090-15 48 40.

TIPS FRÅN COACHEN

DITT INRE STÖD

KÄNNA Tänk så härligt det är att kunna känna! Men när vi inte känner oss posi-

tiva, starka, älskade – vad gör vi då? Många av oss drar oss undan om vi "mår dåligt". Mitt tips, som jag arbetar efter mycket, är att inte stöta bort de jobbiga känslorna, utan försöka titta

på dem, acceptera dem. I vissa fall kanske vi t o m kan välkomna dem! Det gör att de ofta blir ofarliga och därmed kan omvandlas. "Jobbiga känslor" är något vi också kan förändra genom

att höja vår egen energi. Tänk dig att du har ett stöd bakom din rygg. Det är din egen inre kraft som tar form där, kanske som en gestalt av ljus, av glädje, av kärlek. Fokusera på din kropp, på

stödet bakom dig, och bara känn hur allt får finnas inom dig. Tänk dig att du tar emot från ditt stöd i ryggen. Inne i ditt hjärtas rum finns ett ljus som lyser ständigt. Låt de svåra känslorna gå dit. ■

MIKAEL MATTHIS, HERKULES UTBILDNING

”Alkoholén utlöste min psykiska sjukdom”

Under fjorton år levde författaren till ”Skärgårdsdoktorn” Gunilla Linn Persson som dopad. Det är så hon beskriver åren före nykterheten.

■ **FÖRFATTARE** Förutom att Gunilla Linn Persson utvecklade alkoholism led hon också av svåra psykoser. Om livet som psykiskt sjuk alkoholist skriver hon i sin senaste roman ”Sagan om mig själv”. För henne är det uppenbart att alkoholen var det som utlöste psykoserna. Frisk blev hon först när hon slutade att dricka.

– Har man en manodepressiv läggning blir det som att hålla bensin på en brasa, allt bara exploderar. Jag brukar säga att mitt tillfrisknande vilar på fyra ben; nykterheten, medicinen, terapin och så jävlar anamma, säger hon.

Sedan fem år dricker hon inte en droppe och njuter av att varje morgon vakna pigg, fräsch och nöjd med tillvaron.

– Nykterheten är positivt på alla plan. Ekonomiskt, socialt och i mina relationer. I dag har jag till exempel en varm kontakt med min mamma, säger Gunilla Linn.

HON LEVER TILLSAMMANS MED Roger, som hon träffade för ett par år sedan i en nykter gemenskap, samt 8-åriga dottern Märta. Från tidigare förhållanden har Gunilla Linn dessutom två vuxna döttrar.

Märta har Downs syndrom och är en av Gunilla Linns stora glädjekällor i livet.

– Jag känner mig så stolt över henne, att hon är hel och ren och nöjd. Och stolt över mig själv för att jag i dag har vunnit över mitt missbruk och min sjukdom och lever ett gott liv. Jag har hittat tillbaka till glädjen och tillåter mig att bottna i mina känslor. Jag flyr inte längre mina rädslor och accepterar att jag är nervös när jag ska stå inför en grupp och tala. Det är ju normalt!

Hon är nog med att ta hand om sig själv och att sätta gränser, för som nykter alkoholist vet hon att hon balanserar på en skör lina. Blir det för mycket stress, ökar risken att trilla dit igen. Därför vilar hon vid behov, promenerar, läser och ägnar tid åt Märta. Blir hon för trött säger hon ifrån.

– Förut kunde jag bli oerhört smickrad om någon bad mig skriva en pjäs eller en tv-serie och kunde tacka ja till fyra projekt

Gunilla Linn Persson har varit drogfri i fem år och njuter av att vakna varje morgon pigg, nykter och nöjd med tillvaron.

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY

samtidigt. Idag tar jag det lugnare, även om jag fortfarande är mycket fokuserad och engagerad när jag arbetar. Närmast ska jag skriva en ny roman. Först nästa år tar jag itu med en teaterpjäs som jag har blivit ombedd att skriva. En sak i taget. Jag försöker vara mer i nuet och tar dag för dag, i

»Har man en manodepressiv läggning blir alkoholen som att hålla bensin på en brasa.«

stället för att rusa fram, säger Gunilla Linn, som är mest känd som författare till den folkkära tv-serien ”Skärgårdsdoktorn”.

OM DE DESTRUKTIVA ÅREN, då missbruket och psykoserna tog henne i besittning, berättar hon i ”Sagan om mig själv”. Då levde hon i en osund symbios tillsammans med en gravt alkoholiserad man på en ö, långt från sociala kontakter och ett normalt liv. I efterhand kallar hon det för ett dårhus.

– Jag såg inte allt det negativa med honom, att han parasiterade på mig, fick mig att börja dricka och misshandlade mig psykiskt, utan bara hans trygga famn. I själva verket var jag vilsen och rädd. Jag saknade min mormors varma famn och trodde att jag i honom hade hittat hem.

För Gunilla Linn var boken nödvändig att skriva och utgör en viktig punkt i hennes författarskap.

– Nu är jag färdig med den del som handlar om mig själv, nu vet jag vem jag är.

BOKEN HAR BLIVIT VÄL mottagen, inte minst för det smärtsamma inifrånperspektivet, som beskriver hur det känns att vara i en psykos.

– Psykisk sjukdom är fortfarande tabubelagt och många tror att om man blir psykiskt sjuk, så är man förlorad. I själva verket blir de allra flesta friska. Jag vill genom min bok visa att det finns hopp och en väg ut. Att här lyfta fram nykterheten känns jätteviktigt. Många självmedicinerar med alkohol och om man inte blir nykter kan man inte heller tillfriskna.

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzewsky@iogt.se

FAKTA GUNILLA LINN PERSSON

ÅLDER 51

FAMILJ Make och tre döttrar

BOR Norrtälje

PRODUKTION En mängd böcker, dramer, dokumentärer och teveserier som exempelvis ”Hästens öga” och ”Skärgårdsdoktorn”.

Krig och kärlek tog dem till Norden

"Krig och Kärlek" Fotoutställning av Henrik Saxgren på Kulturhuset i Stockholm.

UTSTÄLLNING Krig eller kärlek har fört dem till kyliga Norden. Den danska fotografen Henrik Saxgren har i ett unikt fotoprojekt följt 80 nya invandrarfamiljer, från 110 etniska grupper, i deras nya hemländer. Nu visas hans bilder i Kulturhuset i Stockholm. De kan också ses i hans

bok "Krig och Kärlek" (Max Ström). Krig och kärlek är två av de viktigaste anledningarna till att människor flyttar till Norden och detta ville Henrik Saxgren skildra. Under fyra år reste han runt och fotograferade och intervjuade människor med rötter i andra länder.

Bilderna bjuder in betraktaren och lyfter fram individuella levnadshistorier i stället för att – som vanligtvis

Mamma, varför blev det så här?

"Maskrosungen" Roman av Sandra Gustafssons, Bra Böckers förlag

BOK Elva år gammal omhändertogs Sandra av socialtjänsten. Då hade hon och mamma levt i åtta månader utan el, pengarna gick till vin, inte räkningsar. Lägenheten var så smutsig att den totalsanerades, Sandras alla ägodelar brändes upp.

I den självbiografiska boken "Maskrosungen" berättar den nu 34-åriga Sandra Gustafsson om en barndom fylld av svek, om sin kamp för att överleva i en värld där vuxna av sagt sig vuxenskapet. När hon sedan flyttar från sin mamma till sin pappa är det bara en flytt mellan olika sorters helveten. Från en psykiskt sjuk mamma, till en alkoholiserad pappa vars hemvist är lokalpuben.

Det är en bok som mellan de välskrivna raderna vibrerar av det lilla barnets undran: mamma, varför blev det så här?

HANNA NOLIN

Angeläget, vackert och smärtsamt

"Rummet under golvet" Roman av Kjell Johansson, Norstedts

BOK Sista delen i trilogin om de utsatta genom-syras av samma vemodiga underton som de två tidigare ("Huset vid flon", 1999; "Sjön utan namn", 2003). Det är någonting som oåterkalleligen har gått förlorat, möjligheten till ett i konventionell mening lyckligt liv. Relationer har brustit på grund av miss-

Korhan Abay och Zinat Pirzadeh är Yasmines föräldrar i Helena Bergströms film "Se upp för dårarna". FOTO: SF

SJÄLVLYSAND E ABAY

"Se upp för dårarna" Svensk film av Helena Bergström och Denize Karabuda. Med Rakel Wärmländer, Nina Zanjani, Korhan Abay. SF

FILM Elin och Yasmin lever i skilda världar. Elin är svensk, Yasmin dotter till en turkisk invandrare; i hemlandet hjärtskirurg, här i Sverige tunnelbaneförare. En dag korsas de unga tjejernas vägar. Båda söker in till polishögskolan och blir bästa vänner under uttagningarna. Filmen har två huvudberättelser. Den ena handlar om Yasmin och Elin och deras väg mot sitt mål att bli poliser. Det är kaxigt, hurtigt – och stundtals lite fänigt.

Den andra handlar om Yasmin och hennes pappa, om utanförskap, längtan och sorg över det som inte blev. Och det är här det gnistrar till. Den turkiske superstjärnan Korhan Abay är självlysande på filmduken. Han lärde sig svenska på en månad, för att kunna spela rollen som Yasmins pappa, och har en värdighet och ett finstämt spel som få alla andra att blekna. Berättelsen om Yasmin och hennes pappa lyfter hela filmen. Det är vackert att för en gångs skull få se en film om sorgen över att aldrig få chansen – och om den starka kärleken mellan en far och hans dotter.

MARIA ZAITZEWSKY

förstånd och stolthet. Den sociala misären är nära nog total till följd av i lika delar dåliga grundförutsättningar och felaktiga val. De få gånger något ser ut att kunna ordna upp sig så handlar man tväremot bättre vetande och halkar tillbaka ner i hopplösheten. Den här boken utspelar sig kronologiskt före de två tidigare. Huvudpersonen är Nils Andersson, storebror

till Emma Charlotta som är mormor till Einar och Eva i de första böckerna. Nils har just släppts fri efter ett av sina många fängelsestraff och söker upp systemen som han inte har träffat sedan han i tonåren lämnade hemmet med den lynnige och försupne styvfadern. Emma Charlotta går med på att prata med honom under en kväll men gör klart att hon därefter inte

vill ha något mer med honom att göra. I hela sitt vuxna liv har hon skämts över brodern och förtigt hans existens, icke desto mindre har hon samlat på tidningsklipp om honom där han främst figurerat som brottsling och fängelsekund. Nils har levt ett kringflackande liv tillsammans med hustrun och livskamraten Magda som var av tattarsläkt. Kärleken mellan de två förblir innerlig och generös till sista andetag och är den enda ljuspunkten i boken. Förutom de gripande personskildringarna får man en omskakande inblick i ett skoningslöst socialt system som inte ligger alltför långt tillbaka i tiden. Detta är smärtsamt men angelägen – och vacker! – läsning.

ANNA LUNDBÄCK

Pamuk får alla att längta till Istanbul

"Istanbul. Minnen av en stad" Roman av Orhan Pamuk. Övers. Thomas Håkansson. Norstedts

BOK Medan Orhan Pamuks kamrater gick till sina lektioner i skolan och till föreläsningarna på universitetet, vandrade han i stället omkring i Istanbul. Det har också gett resultat; Nobel-

priset i litteratur 2006 och en självbiografisk bok, "Istanbul – minnen av en stad".

Pamuk föddes "mitt i natten den 7 juni 1952". Redan från början är hans berättande vemodsfyllt. På turkiska heter det hüzn och han ägnar stort utrymme åt detta filosofiskt/religiösa begrepp. Han bestämmer sig för att kalla denna sin ständiga följeslagare "melankoli". Den hör ihop med

sker – klumpa ihop alla invandrare som en homogen grupp. I Saxgrens uttrycksfulla bilder framträder människorna bakom statistik och siffror och med dem en mångfald av kulturer och livsstilar.

Här möter vi bland andra Titiane, Joana och Solange från Brasilien som har bildat finska Lapplands enda sambagrupp, italienaren som hamnade på Grönland, indianen som bor i Köpenhamn och gerillasoldaten som blev pizzabagare.

För att framhålla det stundtals dystra och trista livet i

de skandinaviska länderna, dämpar Saxgren färgskalan i sina noggrant ljussatta fotografier.

Personerna på de knivskarpa bilderna poserar, oftast i hemmiljö, och just detta skapar en direkthet och en närhet. De tittar rakt på oss, rakt in i oss. Bilder säger oss att de är precis som vi – även om personliga ägodelar och inredning ofta skvallrar om en annan bakgrund. Vackert, tankeväckande och berörande.

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzevsky@iogt.se

Nobelpristagaren Orhan Pamuk skriver om sitt Istanbul. FOTO: PHOTOS.COM

Pamuk själv och det Istanbul som han skildrar.

Till detta bidrar också de många svartvita, korniga fotografierna av staden. "Den blå moskén" och Hagia Sofia, som varit både kristen kyrka och moské och nu är museum, syns på flera av bilderna och Bosporen med båtar av alla de slag – och staden i snö. Fotona är ett "dokument över livet i Istanbul från 1950 till i dag", skriver Pamuk om Ara Gülers och de andra fotografiernas bildskatt. Förteckningen över bilder och fotografier upptar

ORHAN PAMUK

nästan en hel sida och jag är lika förtjust i dem som författaren själv. Han berättar i bild och text om palats från det osman-ska riket, som upphörde med Kemal Atatürks inträde som president i Turkiet 1923, och om Bosporens stränder som en gång befolkades av företagsamma minoriteter som greker, armenier och judar.

Orhan Pamuk växte upp i ett hus som byggdes samma år han föddes, det Pamukska

huset. Dit har han återvänt och bor både där och i USA. Huset i fem våningar var fyllt av medlemmarna i släkten Pamuk. De var från början förmögna men lyckades så småningom göra slut på alla de ärvda pengarna. Orhans charmfulle far tog aktiv del i detta. Han levde långa tider borta från familjen med sina älskarinnor. Under Orhans tonårstid var det hans vackra och olyckliga mamma som hade hand om honom och hans äldre bror. Det låter sorgligt och var det nog också men författaren har en sådan förmåga att berätta fängslande – om sin barndom, om sina vilsna tonår och strövtågen i staden och om sina ansträngningar att bli målare – att han får oss att förstå att just så här måste det ha varit. Han var länge tveksam om sin framtid men i sista meningen i boken är insikten plötsligt där: "Jag ska bli författare."

"Istanbul" väcker så stort intresse att många kommer att resa till dit sedan de läst boken – men de kanske inte finner just den stad som Pamuk beskriver. Den är dold i hüzün.

BIRGITTA MILITS

MISSA INTE

1 FILM Dokumentären "Nedslag i helvetet" av Åsa Faringer och Ulf Hultberg! Den handlar om Reyna, Ana och Marcela och deras liv i Mexico och Guatemala.

Reyna

mala. I filmen får man också möta de

kriminella ungdomsgängen och den organiserade brottsligheten, som är nära knuten till narkotikaförsäljningen. Filmen visades på SVT den 27 januari, men kommer förhoppningsvis att visas på biografer under våren.

2 BOK Litterära debutanten Sofia Rapp Johanssons självbiografiska monolog/diktsamling "Silverfisken" (Albert Bonniers Förlag) om att överleva i en miljö – det egna hemmet – där det som borde vara tryggheten är fienden. Självutlämnande och påträngande berättar hon om en barndom med övergrepp, missbruk och psykisk sjukdom.

3 FÖRESTÄLLNING Marie Nilsson Linds föreställning "Välkommen till mitt liv 2" med Riksteatern. Med utgångspunkt i historier och bilder från sitt eget liv, blandat med musik och humor guidar "Ainbusk" Marie publiken genom ämnen som är svåra att tala öppet om; depression, utbrändhet och jakten på lycka. Föreställningen har premiär den 14 februari i Avesta och kommer att spelas till och med slutet av april.

HALLÅ DÄR ALEXANDRA CHARLES, ORDFÖRANDE I 1,6 MILJONERSKLUBBEN

VÅGA SÄG NEJ!

Varför har 1.6miljonersklubben valt att skriva om kvinnor och beroende?

– Vi arbetat med kvinnors hälsa i 8 år och vill ge stöd, inspiration och information genom den här boken – och det utan några pek-pinnar. Genom att våga prata öppet om det bidrar vi förhoppningsvis till att bryta några tabun.

Vad handlar boken om?

– Om kvinnors farliga begär och dess mekanismer och varningssignaler. Många kvinnor i dag högkonsumerar alkohol, tabletter, mat, spel eller shopping och ibland övergår bruket i ett missbruk.

Varför hamnar kvinnor i missbruk?

– En orsak är att kvinnor tar på sig för mycket ansvar. Man är kanske mitt i karriären, man har barn

och gamla föräldrar som ska tas om hand. Dessutom ska man vara snygg, vältränad och ha ett rik fritid. Då är det lätt att man vill trösta sig eller belöna sig med shopping eller ett par glas vin.

Hur kan man undvika att hamna i missbruksfällan?

– Genom att prioritera den egna hälsan, våga säga nej och våga delegera ansvar.

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzevsky@iogt.se

Alexandra Charles är ordförande i 1,6 miljonersklubben gett ut en bok om olika typer av kvinnligt missbruk "Farliga begär" (Prisma).

FOTO: 1,6 MILJONERSKLUBBEN

Journalisten och författaren Hillevi Wahl lärde sig att använda knark som utbytesstudent i USA på 80-talet. Räddningen för henne var att knarket inte var utbrett i Sverige när hon kom tillbaka. Idag är knarket lika tillgängligt som alkoholen och mycket på grund av den glorifiering som finns i media, menar hon

Dagisfröken knarkade

AV HILLEVI WAHL

Det var Roberta som lärde mig att knarka. Hon var en charmig och älskad dagisfröken – och min 19-åriga "syster" i utbytesfamiljen i San Francisco.

Hur det nu var möjligt. Det här var i mitten av 80-talet och jag visste redan då om missbrukens alla baksidor. Jag häpnade över att mina klasskamrater rökte hasch på rasterna som om det vore vanliga cigaretter. Jag, som var uppväxt med skräckberättelser om män som låg och födde apelsiner efter en haschpsykos, kom dit och ville rädda alla. Men Roberta bara skrattade och sa att herregud det är väl inte farligare än alkohol. Hennes langare var hennes tio år äldre handledare på förskolan – för övrigt gift med en läkare.

Jag fick följa med på deras parmiddagar och experimentella fester. Mina argument mot droger föll platt till marken mot deras "läkarvetenskapliga fakta". Jag provade till slut att röka några gånger. Bara för att se hur det var.

Sedan blev jag kär i Kevin. Han bodde i ett kackerlacksruckel och jobbade på ett sunkigt lunchhak. Men vad gör det när man är ung? Vi förlovade oss och hade storslagna planer. Han skulle öppna en egen restaurang, jag skulle skriva, vi skulle resa jorden runt och skaffa många vackra barn.

Men han rökte lite för mycket. Och han skrämde mig med sina svarta ögon när han festade till med kokain. Två veckor före bröllopet vaknade jag upp och insåg att jag måste sticka därifrån.

Jag kastade mig på ett plan hem till Sverige. Och rasade igenom. Då skylldes jag på andra omständigheter. Men såhär efteråt

»Min räddning var förmodligen att drogerna inte fanns överallt när jag kom tillbaka till Sverige.«

kan jag inte låta bli att undra om det var en form av abstinensångest. För inte sjutton hade jag bara rönt ett par gånger. Det var bara min verklighetsuppfattning. Jag hade knarkat minst tre gånger i veckan.

Det berättade Roberta när jag kom tillbaka åtta år senare. Hon hade själv slutat när hon inte kunde få barn. Nu var hon bara träningsnarkoman.

Jag sökte upp Kevin också. För att få veta om jag hade valt rätt. Tänk om han var lycklig och framgångsrik nu, med en egen restaurang, snygg fru och stor familj.

Men nej, han bodde kvar i samma kackerlackskvart och jobbade samma skitskift på restaurangen, med samma slavdrivare till chef. Han var en trettioårig man med en artonårings hjärna. Det var sorgligt att se – och jag kunde inte fort nog komma

därifrån. Men självsikten är bland det första som flyr en missbrukare. När jag skulle gå plockade han fram ringen igen:

"So, are you ready to marry me now?"

Varför börjar någon över huvudet taget att knarka? En klok vän försökte förklara:

"Droger tar man för att det är den bästa lösningen man kan hitta på sina problem. Inte för att man ger upp eller för att det är "kul". Man är så sorgligt illa rustad att man inte kan komma på något bättre." Hon gjorde ett självmordsförsök som 12-åring.

"Hade jag inte börjat med droger och självmedicinerat, hade jag antagligen tagit livet av mig ordentligt. Sedan är det ju trist att det tog sexton år innan jag fick någon hjälp som jag kunde ta emot och förstå. Men jag är glad att den kom, och så pass tidigt i livet ändå." Hon är 44 år i dag och en fantastisk mamma och förebild för sina tre barn. Men hon kämpar fortfarande med sviterna efter sitt missbruk.

Min räddning var förmodligen att drogerna inte fanns överallt när jag kom tillbaka till Sverige. I dag är knarket lika tillgängligt som alkoholen. Runt 800 000 svenskar uppger att de provat narkotika, enligt Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Missbruket bland ungdomar ökar kraftigt. Läkare, borsmäklare och studenter tar tunga droger. Många i mediavärlden och runt Stureplan röker hasch för att slippa sin existensiella ångest. Mycket tack vare "förebilder" som Fredrik jag-har-prövat-alla-droger Virtanen, Filip&Fredrik eller drogromantiska tv-serier som Entourage eller Weeds.

Men knark är inte kul. Knark är lika meningslöst nu som 1985. ■

KRÖNIKÖREN VARFÖR ÄR DET VIKTIGT ATT UPPMÄRKSAMMA DROGER?

HILLEVI WAHL är journalist och författare. Hon kom i höstas ut med den självbiografiska romanen "Käreksbarnet", som handlar om föräldrarnas missbruk och svek. Hon har också skrivit de humoristiska böckerna "En

fuskammans bekännelser", "Från fuskamma till supermamma" samt kåserisamlingen "Tjocka tanten rockar fett".

Hillevi är 41 år och bor i Stockholm tillsammans med maken Gunnar, journalist,

och två små söner Movitz, 10 månader och Elliot, 3 år.

Varför en krönika om droger?

– Det finns en drogromantisk inställning i Sverige just nu som skrämmer mig. Drogromantisk- och förnekande. Jag känner igen det från

min tid i San Francisco. För "knarkaren" eller "alkisen" är sällan de där på bänken eller i tunnelbanan – i stället handlar det om mig och dig, kassörskan på Ica, dagisfröken, husläkaren och programledaren i tv.

		INTE ÖNSKVÄRT I KÖR		DE KLARAR EJ DETTA KRYSS	MED BULLER OCH BÅNG	VÅL-LUSTING EKIPERADES	KAN MIN ELLER VINTER VARA	UTKOMST TON I SKALAN		
VISAR I BÄSTA FALL NAMNET		I GÖR TYNGD-LYF-TAREN	ENGELSK GREVE ÄR MOT-SATSER	KUFISK		BLÅS-RÖR			BAG	TURKSTAD KAN LÄGA PÅ EN REM
						EN ÄR MULEN	PERSON-LIGT PRO-NOMEN	SKO OCH GLIRING EN ÄR RÖBÄCK		
HÄR FRAM-STÄLLS KOPPAR					BRA ATT HA FÖR TUNGA		HÄR BÖR PER E-LOFSSON TON			ANGER LÄGE
PÅ BAR BACKE PLUS-EFFEKT					BLÅS-RÖR STÄLLER YRKANDE		KAN LÄS OCH IDOLER BLI			
		ÄR ARM IBLAND BÖR MAN TA SIG			HÖGFORM STAD VID SVARTA HAVET		BRUKAR HUS-KORS	BÖR MAN SÄMRE VARA	HENNE ÄR DET NÅGON VITS MED	SPÅR-ELEMENT STOR-VERK
FRANSK CLOWN-FIGUR					FÖR SVAVEL OCH SVERIGE	Accent Nr 1	SITTER PÅ LILLE AXELS AXEL			
GJÖRDES BURKAR							HIMLA-PUNKT LABIALT SMACK			
ÄR OM-SLUTNA BUSKE						MAJAS MAN	ÄR MAN FRÅN BARCE-LONA			I DIN NÄRHET OND SOM SNOR
					HAR FASAD KANT KRING			VINTER-VILA		
ÄR PETIG HAND-STIL		FÄR TACKA	GÖR EN VISS EDSTRÖM			FRANSK FIRMA	SÄGS LYCKAN STÅ DEN DJÄRVE	IN-LÄNAD HAKE KVÄVE		
BRUKAR FEST-PRISSE					STYR VISSA SIN TILL		ORT I NORRA HALLAND			

Kryss och foto: Anders Perstrand

KRYSS NR 1 FEBRUARI 2007

LÖSNING&VINNARE NR 9 DECEMBER 2006

Kryss nr 1 2007

MILJONLOTTER ATT VINNA. Tre lotter vinner förstapristagaren, en lott vardera får de tio som närmast har tur i dragningen. Skicka in lösningen till Accent, Box 128 25, 112 97 Stockholm senast den 25 februari 2007. Märk kuvertet Kryss 1/07.

NAMN

ADRESS

POSTADRESS

Vinnare nr 9 2006

FÖRSTAPRIS, TRE MILJONLOTTER, Gunnar Rohdin, Lycksele.
SIDOVINSTER, VARSIN MILJONLOTT: Sven Nygren, Umeå,
 Mats Höök, Eskilstuna, Erling Lundgren, Backe, Gert Åke Nordström, Malmö, Rune & Maj-Britt Brunnelöv, Stockholm, Gull-Britt Aaltonen, Halmstad, Gertrud Åkman, Motala, Sven Kristensson, Trelleborg, Sven G.Sjöberg, Västerås, och Aina Andersson, Odensbacken. Gratulerar!

Lösning Accent-kryss nr 9-2006		→	G	F	
		K	O	L	I
			D	E	L
			S	G	U
			T	A	R
R			U	B	Ä
M	O	T	G	I	F
	V	Y	B	I	S
		P	R	I	N
A	V	I	D	I	N
		S	P	E	T
L	O	K	O	M	O
G	E	R		R	Ä
N	I	M	E	N	I
F	R	A	G	I	L
T	A	S	L	A	S
A	R	K		S	T
				A	M
				F	E
				F	J
				A	A

Gunilla och Bettan på 70-talet, spelade av Ulrika Forsberg och AnneLee Vikner. FOTO: TEATER GRIZZLY

Kvinnors historia engagerar på scen

TEATER Vem var Sveriges första kvinnliga student? Vem var det som skrämde slag i Uppsalaborna på 1700-talet med sitt vilda leverne? Och vem var vår första kvinnliga sjuksköterska? Det var några av de frågor som fick svar i pjäsen "Kvinnofiltén", som på ett intressant och underhållande sätt visade kvinnans roll i vårt samhälle från 1600-talet till våra dagar.

Kristina Nordholm har skrivit manus och regi, och IOGT-NTO i Norrbotten och Västerbotten arrangerade turnén med Teater Grizzly från Uppsala. I Piteå tillsammans med Piteå Kvinnojour. I pjäsen gestaltar skådespelarna framsteg och bakslag i svensk kvinnohistoria. Pjäsen väckte många tankar, och på alla orterna gick diskussionens vågor höga efter föreställningen.

Alternativ jul för ensamman

UMEÅ På många håll i landet bjuder IOGT-NTO varje år på alternativt julfirande. I Umeå firade man inte bara på julfest utan inbjöd till aktiviteter under alla juldagarna. Firandet avslutades med "julfest-plundring" på nyårsdagen.

– Det har varit väldigt positivt, vi har haft minst 50 gäster varje dag, berättar Lars-Eric Åhlén, social verksamhetsledare hos IOGT-NTO i Umeå. Dessutom har Bakfickan bjudit på jullunch under mellandagarna, med sammanlagt cirka 450 besökare.

– Julen är en svår tid för alla ensamman, därför vill vi erbjuda ett alternativ, förklarar Lars-Eric Åhlén.

Det alternativa julfirandet har varit möjligt tack vare många givmilda affärsidkare i Umeå-regionen.

KENT HEDLUNDH

Fick 700 000 kr till kultursatsning

BENGTSFORS IOGT-NTO-föreningen Klipprosen i Bengtsfors satsar på ung kultur. Föreningen har fått 700 000 kronor från Allmänna Arvsfonden för att bygga upp en kultur- och medieverksamhet på Godtemplargården, som har en biograf med digital utrustning. Där ska det nu bli teater, film,

musik och dans. Den digitala tekniken ger möjligheter till utbyte med andra gårdar med liknande förutsättningar.

Projektet genomförs i samarbete med unga i Bengtsfors och med Revyverket, Bengtsfors Eds Biograf & Filmförening, Communicare, studieförbundet Sensus och Bengtsfors kommun.

En av resans höjdpunkter, en kvällstur på Gambiafloden.

FOTO: AMOU JOBE

Studiecirkel på långresa till Gambia

HALLAND Visst stämmer den gamla sanningen att den som gör en resa har något att berätta – särskilt om den som rest också lär sig en massa om resmålet. Förra året genomförde NBV Halland en studiecirkel på distans om Gambia och avslutade med en studieresa till det lilla landet i Västafrika. Efter hemkomsten har deltagarna ställt ut sina bilder och berättat om sina upplevelser av natur och kultur i Gambia och grannlandet Senegal.

Ledare för både studiecirkeln och resan var Amou Jobe,

som själv har rötter i Gambia. I februari åker han dit igen med en ny grupp intresserade svenskar, den här gången inte bara från Halland utan också från grannlänerna.

Arbete för folkhälsan får miljonbidrag

JÖNKÖPING Att landsting och kommuner delar ut bidrag till organisationer har blivit allt mer ovanligt. Landstinget i Jönköping går emot den trenden och har nyligen delat ut sammanlagt 6,6 miljoner kronor till folkhälso- och nykterhetsorganisationer. Största bidraget, 3,8 miljoner kronor, går till Smålands idrottsförbund.

IOGT-NTO-distriktet får 40 000 kronor, UNF-distriktet 44 000 kronor och Junis-distriktet 20 000 kronor. Syftet med bidragen är "att stödja deras arbete för att minska alkohol- och drogkonsumtionen i samhället, särskilt bland ungdomar".

Spelade curling utan isbana

BORGHOLM Det behövs inte kvastar och is för att spela curling. Det har IOGT-NTO-medlemmar på Öland bevisat. En vintersöndag samlades ett gäng medlemmar i Godtemplarlokalen i Borgholm för att prova på den nya innesporten

på en 14 meter lång och 3 meter bred nålfiltsmatta. "Stenarna" består av fyra kuglor per lag, och det gäller att få in dem i boet. Ju närmare mitten, desto mer poäng blir det.

Föreningar och företag kan hyra tid åt medlemmar och personal som vill spela. Information finns på www.unicurl.se på Internet.

Malin Nordström, Julia Persson och Sara Nordquist älskar att sjunga karaoke tillsammans. Tekniker är Anna Sjödin.

FOTO: GREGER JACOBSSON

Barnfilmfestival tog fram gnistan

ÖRNSKÖLDSVIK Film i massor och dessutom karaoke, dans och tävlingar lockade ett hundratal barn till årets film- och multimediefestival för barn på Gnistan i Gullänget utanför Örnsköldsvik. Förutom barnen deltog rätt många föräldrar och givetvis ett antal ledare.

Filmfestivalen började på försök förra året, och den blev så lyckad att det var självklart med en fortsättning.

– Vi såg att begreppet

FÖRENINGSTIPSET STARTA MÖTET MED EN MIDDAG

I Drömme inleder den aktiva IOGT-NTO-föreningen nio- ra sina möten med middag.

– Det började med en matlagningscirkel för herrar, berättar Olle Häggström som är ordförande i föreningen. Vi träffades ett par timmar

före mötet och lagade mat, som vi sedan serverade. Gissa om det blev uppskattat!

Nu är cirkeln avslutad, men middagarna fortsätter. Vid varje möte utses en grupp, både damer och her-

rar, som tar ansvar för maten nästa gång.

– Det bästa med middagarna är att det kommer fler till våra möten nu, säger Olle Häggström.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

FÖRENINGSTIPSET Har du något tips för ett aktiviteter i föreningen? Eller ett tips för att värva fler medlemmar eller ta hand om de nya medlemmarna?

Hör av dig till Accent med ditt bästa föreningstips på

telefon 0733-72 62 50 eller e-post accent@iogt.se.

Det bästa föreningstipset under månaden belönas med en miljonlott.

BÄSTA TIPSET!

Får en miljonlott!

»Jag är uppfostrad att inte dricka och vill uppfostra mina barn likadant.«

SALEH IBRAHIM, ny IOGT-NTO-medlem i Skultuna.

Tipsa Accent - få miljonlotter

ACCENTTIPSET Vad vill du läsa i Accent? Vad vill du att vi ska rapportera om, granska eller debattera? Det vill vi gärna veta. Vad händer i ditt område som kan vara intressant för fler att få läsa om? Något som är nytt eller annorlunda,

något projekt som är ovanligt lyckat eller kanske riktigt misslyckat? Och säkert har du tips om personer som är värda att lyfta fram. **Hör av dig till vår tipstelefon 0733-72 62 50 eller till accent@iogt.se** Bästa tipset varje månad belönas med en miljonlott.

RÄTTELSE I reportaget om Grunden Media i Accent nr 10/06 skrev vi att Eva Stööp svarade för foto. Det stämmer, men bara för ett par av bilderna. Bilderna på sid 34 och kolla-gebilderna på sid 35 har vi lånat från Grunden Media och deras fotograf Mija Renström. Vi ber om ursäkt för misstaget.

filmfestival i barns ögon och öron rymde så mycket mer av multimedia och teknik, så vi har försökt bredda utbudet så mycket vi orkat, säger Alexander Laine, barn- och vuxenkon-sulent hos IOGT-NTO-rörelsen i Örnköldsvik.

En toppenhelg, tyckte delta-garna. Så räkna med att festiva-len redan blivit tradition

Nysvenskar som stödjer nykterheten

SKULTUNA – Jag är uppfostrad att inte dricka, säger Saleh Ibrahim i Skultuna. Och jag vill uppfostra mina barn lika-dant.

Västmanlands läns tidning berättar i en stor artikel om de många nya medlemmarna i IOGT-NTO och har träffat Saleh Ibrahim och Ronnie Westling som värvade honom..

Saleh Ibrahim och Ronnie Wretling har upptäckt att de har mycket gemensamt, inte minst i synen på alkohol och andra droger.

– Många nysvenskar avstår från alkohol av religiösa skäl, konstaterar Ronnie Wretling, och vi har mycket att vinna på att öppna oss mot dem som kommer hit.

Hans förening Hoppets stjärna i Haraker fick under 2006 15 nya medlemmar med rötter i andra kulturer. De kommer från Eritrea, Somalia, Palestina, Kenya och Burundi.

RÖRELSEN I MEDIA

SUNDSVALLS TIDNING

Regeringen vill höja skat-ten på alkohol. Ett förslag kommer under våren. Det avslöjade riksdagsledamoten Lena Asplund (m) vid nykter-hetsrörelsens traditionella mellandagsträff i Härnösand för politiker från riksdagen, landstinget och länets kom-muner. Nyheten om utspelet slogs upp stort i Sundsvalls Tidning och andra tidningar i Västernorrland.

BAROMETERN "Vad gör poli-tikerna i Kalmar för utsatta barn?" frågade IOGT-NTOS distriktsordförande Gunilla Nilsson och Juniorförbundets ordförande Carina Eriksson i en debattartikel i Barome-tern. Frågan togs på allvar av socialnämndens ordförande Christina Magnusson, som i en lång svarsartikel redogör-de för kommunens samlade insatser för utsatta barn och deras föräldrar.

ARBETARBLADET I Arbetar-bladets serie "Gästrikeshisto-ria" berättar Ulf Ivar Nilsson den sorgliga historien om Olof Bergström, "en orolig själ som under hela sitt liv kastade sig mellan ytter-ligheter". Han var en djupt troende frikyrkopastor men dödade ändå sin bästa vän. Han söp hejdlöst – när han inte var fanatisk nykterist. 1879 reste han till London, där han kom i kontakt med godtemplarrörelsen, och när han kom hem var han en av grundarna till Sveriges första IOGT-loge, Klippan i Göteborg. Men han blev snart utesluten för brott mot nykterhetslöftet.

FÖRENINGSBILDEN SKICKA IN DIN BÄSTA FÖRENINGSBILD

TILLSAMMANS! Nykter Ungdoms Julaftonsfest för ensamma och hemlösa i Göteborg blev som vanligt en välbesökt tillställning av både gäster, artister, tomten och i år även stadens kommunalråd Göran Johansson.

FOTO: STURE HALLBERT/NYKTER UNGDOM

Kort och händelserik kongress lovar Uppsala

Årets kongress i Uppsala blir kortare än vanligt men inte mindre händelserik för det. Det lovar kongressordföranden Johanna Wallin.

■ **KONGRESS** – Vi är färdiga! Vi började planera för fyra år sedan, så fort det var klart att vi fick kongressen till Uppsala, förklarar Johanna Wallin, som är ordförande i kongressbestyrelsen.

Hon ingår också i programgruppen tillsammans med Maria Haglund och Emma Morawski.

Det gemensamma temat för kongresserna, "den jämställda kongressen", har förbundsledningarna bestämt.

Och programmet, som omramar förhandlingarna, är alltså klart. Programgruppen tänker se till att både kongressombud och andra intresserade i alla åldrar ska ha fullt upp i dagarna fyra – och nätterna också, för dem som orkar.

– Om kongressen är längre, behövs det lite andrum, tycker Johanna. Men nu, när det bara är fyra dagar, gör det inget om det blir intensivt.

Det var arrangörerna i Uppsala som föreslog att kongressen skulle bli kortare, men beslutet har fattats av de kongresssande förbunden. Bakom det ligger framför allt ekonomiska överväganden. En hotellnatt mer eller mindre för ombuden märks i distriktens budget. Och för dem som inte är ombud utan får betala själva är kostnaden kanske ännu viktigare.

– Det är roligt om fler har möjlighet att vara med, säger Maria. Vi vill ju att kongressen ska bli en mötesplats för många.

1100 deltagare är riktmärket för planeringen.

ONSDAGEN DEN 4 JULI drar programmet igång med en kväll i Gamla Uppsala. Aktiviteter i Vikingaby, uppträdanden eller guidad tur i museet och runt högarna – det är bara att välja. Middagen blir en "avancerad picknick", och i närheten finns möjlighet till både disco och folkdans.

På Katedralskolan, där alla förhandling-

– Vi vill att kongressdagarna ska vara bra för hela familjen, förklarar Maria Haglund, med sonen Helmer, Emma Morawski och Johanna Wallin.

FOTO: EVA ÅHLSTRÖM

ar genomförs, finns inte bara kongressbyrån med all tänkbar information utan också ett kongresscafé, som är öppet så länge kongressen pågår, och där det också blir underhållning.

»En längre kongress behöver lite mer andrum. Men nu gör det inget om det blir intensivt.«

Efter förhandlingarna på torsdagen blir det en kväll på stan med möjlighet att se och uppleva kultur och historia.

– Det är roligt att vi kan vara i stan, där det finns så mycket att se och att göra, säger Johanna. Titta på slottet, vandra i Pelle Svanslös fotspår eller bara strosa runt.

– Sen tar man sig till Stadsträdgården, där allt knyts ihop, förklarar Emma. Där finns en utomhusscen, och där kommer scouterna att ordna prova-på-aktiviteter.

Fredagen ägnas åt spel och lek. Eller "riksmästerskap i allt möjligt".

Lördagens stora avslutningsfest hålls på idrotts- och sportanläggningen Fyrishov.

Något program blir det också under sön-

dagen, och caféet stänger inte förrän alla kongresserna är avslutade.

Det blir en barnvänlig kongress, lovar programgruppen. Bra dagis för de yngsta, dagläger för skolbarnen – och "Ikea-inlämning" för barn till föräldrar som vill lyssna på en förhandling eller delta i ett seminarium några timmar.

– Vi vill att alla ska vara helt slut när de åker hem, säger Emma.

– Och att alla ska ha roligt, tillägger Maria. Vare sig det är den första kongressen de är med på eller den femtonde.

EVA ÅHLSTRÖM

eva-ahlstrom@iogt.se

FAKTA KONGRESS 2007 I UPPSALA

DATUM 4-8 juli

PLATS Uppsala

HEMSIDA www.iogt.se/kongress2007

DELTAGARE Cirka 1100 beräknas komma.

AKTIVITETER Kongressförhandlingar, Vikingaby, uppträdanden, stadsturer, kongresscafé, lekar med mera.

LOGOTYP Gjord av konstnären Nito Vega

IOGT-NTO

STIPENDIER ATT SÖKA

Thyra och Ture E Westerbergs stipendiefond

Stipendium ur fonden kan tilldelas medlem i IOGT-NTO som utbildar sig till läkare eller tandläkare. Den sökande ska ha varit medlem i rörelsen minst tre år samt vara icke-rökare. Beslut om stipendium ur fonden sker under våren 2007.

Ansökan ska sändas till Thyra och Ture E Westerbergs stipendiefond, IOGT-NTO, Tore Andersson, Box 12825, 112 97 Stockholm, senast den 27 april 2007.

Strandmanfonden

delar varje år ut ett eller flera stipendier.

Stipendier utdelas till unga medlemmar i IOGT-NTO-rörelsen, manliga eller kvinnliga, för fortsatt utbildning i något praktiskt yrke såsom jordbruk, trädgårdsskötsel, hantverk, verkstadsarbete eller liknande för genomgående av fortsättningskurs, företagande av studieresa eller dylikt eller som hjälp vid grundandet av egen självständig verksamhet eller för fortsatta studier vid universitet eller högskola, seminarium eller annan liknande teoretisk utbildningsanstalt.

Villkor för stipendiet är:

- minst tre års oavbrutet väl vitsordat och vid ansökningstillfället kvarstående medlemskap av lokal förening inom IOGT-NTO-rörelsen
- vitsord om vårdat uppträdande och i övrigt hedrandeandel
- vitsord om fallenhet och intresse för det valda yrket eller de bedrivna studierna samt
- intyg om behov av stipendiet

Ange i ansökan sökandes namn, adress, telefonnummer och konto.

Ansökan ska vara Strandmanfonden, IOGT-NTO, Elisabeth Larsson, Box 12825, 112 97 Stockholm, tillhanda senast den 27 april 2007.

IOGT-NTO-rörelsens Kurs- och samlingslokalfond

IOGT-NTO-rörelsens Kurs- och samlingslokalfond utlyser för tjugoandra året möjlighet att erhålla bidrag eller lån.

Fonden har bildats för att främja bevarande av och stödja upprustning av centralt och av distrikt ägda kursgårdar.

Beslut om fördelning av bidrag och lån sker i maj. Ansökan ska vara Riksstyrelsen, IOGT-NTO-rörelsen, Elisabeth Larsson, Box 12825, 112 97 Stockholm, tillhanda senast 30 mars 2007.

Eventuella frågor besvaras av Torsten Friberg eller Tore Andersson, tfn 08-672 60 00.

IOGT-NTOs Ungdomsstiftelse

delar ut stipendium under 2007

Enligt beslut kan ansökan om medel ur IOGT-NTOs Ungdomsstiftelse sökas till:

- aktiviteter och utbildning som bedrivs inom IOGT-NTO-rörelsen som indirekt eller direkt stimulerar till aktiviteter bland ungdom
- som bidrag till studerande ungdom. Särskild vikt läggs vid ansökningar från studeranden inom områdena socialt arbete, media, sjukvård och polisväsende
- som bidrag till fritidsanläggningar, kursgårdar och dylikt för ungdom

Ange i ansökan sökandes namn, adress, telefonnummer och konto.

Ansökan ska vara IOGT-NTOs Ungdomsstiftelse, IOGT-NTO, Tore Andersson, Box 12825, 112 97 Stockholm, tillhanda senast 31 maj 2007.

Stiftelsen Oskar Franzéns stipendiefond

delar varje år ut ett eller flera stipendier.

Fonden instiftades 1975. Oskar Franzén var under sin levnad en av förgrundsgestalterna i svensk nykterhetsrörelse och visade i sin verksamhet på många sätt sin vilja att stödja utbildningen för den helnyktra sektorn.

Fondens ändamål är därför att ge hjälp till utbildning för helnyktra ungdomar som är medlemmar i IOGT-NTO-rörelsen och som kan förväntas att i framtiden förbli aktiva i denna rörelse. Utdelning av avkastning av disponibla medel sker på Oskar Franzéns födelsedag den 5 oktober.

För att vara berättigad att söka stipendium ska sökanden

- vara under 25 år
- vara aktiv medlem i IOGT-NTO-rörelsen
- kunna ange ett definierat utbildningsändamål till vilket stipendiet skall användas
- efter genomgången utbildning dokumentera densamma

Ålder och den aktiva gärningen som medlem i rörelsen skall skriftligen styrkas.

Ansökningshandlingarna ska vara kansliet tillhanda senast den 31 augusti 2007 på ansökningsblankett som rekvireras på nedanstående adress:

Stiftelsen Oskar Franzéns Stipendiefond, IOGT-NTO, Elisabeth Larsson, IOGT-NTO, Box 12825, 112 97 Stockholm.

Huskuren får familjer att växa

I sitt arbete med IOGT-NTOs barn- och familjeverksamhet har Monika Johansson sett många trasiga familjer. Det arbetet har inspirerat henne till Huskuren.

■ VAD ÄR HUSKUREN?

– Det är ett verktyg för familjer att komma varandra närmare, ett pedagogiskt material för hjälp till självhjälp. Under 15 träffar får familjen, lära sig mer om sig själva och varandra och ha roligt tillsammans.

■ HUR FICK DU IDÉN TILL MATERIALET?

– Det har växt fram under mitt arbete med familjeläger. Där har vi haft grupper för barn till missbrukare och ibland också för äldreprogram. Men det fanns ingen metod för att jobba med hela familjen.

Jag har ju också egna erfarenheter av att vara medberoende. Jag har sett att det inte räcker att familjen blir nykter. Det finns så mycket annat som är trasigt. Och det är lättare att göra något åt det tillsammans. Så jag har sammanställt mina erfarenheter. Jag har också kört en huskur med en grupp familjer samtidigt som jag jobbat med materialet.

■ HAR DU GJORT HELA HUSKUREN SJÄLV?

– Jag har samarbetat med Lena Borgs, distriktskonsulent i Dalarna. Tillsammans har vi satt ihop innehållet i en pärm för dem som ska leda träffarna.

Diskussionsträffarna varvas med friluftsträffar med scoutaktiviteter. De var inte med från början, men ett samtal med Bodil Hansen från Nykterhetsrörelsens Scoutförbund, fick mig att inse möjligheterna med scouting. Och det är ju egentligen det vi hållit på med när vi gjort läger. Men det är NSF som svarar för den delen.

Monika Johansson har skapat Huskuren.

FOTO: JONAS FORSBERG

»Jag har sett att det inte räcker att familjen blir nykter. Det finns så mycket annat som är trasigt.«

■ VAD INNEHÅLLER HUSKUREN?

– Varje träff har ett tema. En träff handlar till exempel om roller – vilka roller vi spelar i familjen. En gång diskuterar vi olika familjetyper – hur fungerar en auktoritär familj, en demokratisk familj och en låtgå-familj? Sedan fortsätter vi med att diskutera vilka regler vi ska ha i familjen, och hur vi ska sätta gränser.

Ett annat tema är självkänsla, som vi aldrig kan få för mycket av. Här diskuterar vi också olika sätt att ge och ta kritik.

Och en gång diskuterar vi våra försvar – hur vi gör för att skydda oss mot känslomässig smärta. Om jag blir arg, vänder jag det ofta inåt och drar mig undan. Andra

skriker ut sin vrede eller tar till våld. Vid träffen diskuterar vi hur vi kan hitta metoder som får oss att må bra.

Varje träff inleds med en liten föreläsning eller berättelse med familjesituationer. Sedan blandar vi diskussioner med lek och aktiva värderingsövningar.

■ HUR FÅR NI HANDELDARE?

– Under hösten presenterade jag Huskuren vid alla kamratstödssamlingar och på en del andra samlingar. Jag har utbildat handledare i Västernorrland, Västerbotten och Dalarna, och nu förbereder vi tre utbildningar i olika delar av landet. Det är viktigt att de är handledare, inte lärare. De ska bjuda på sig själva och göra det tryggt för de andra att delta i diskussioner och övningar.

Huskuren är tänkt som en studiecirkel, och studieförbundet NBV har den med i sin information till alla konsulenter.

■ PASSAR HUSKUREN FÖR ALLA SLAGS FAMILJER?

– Visst gör den det. Den har växt fram ur mitt arbete med familjer med missbruksproblem. Men alla familjer mår bra av en huskur. Och familjer kan förstås se olika ut - kärnfamilj, ensamstående mamma med barn, resursfamilj eller familjehem. Ingen familj är mer rätt än någon annan.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

FAKTA MONIKA JOHANSSON

ÅLDER: 49

BOR: Arnäs utanför Örnsköldsvik

FAMILJ: Maken Thomas, barnen Mona, Mats, Magnus, Mattias

ARBETE: Ansvarig för IOGT-NTOs ferie- och familjeverksamhet

AKTUELL som den som skapat Huskuren

PERSONNYTT

Ny reporter på Accent

PIERRE ANDERSSON är ny på Accentredaktionen från nyår. Han är anställd som reporter på halvtid med inriktning på nyheter och granskning. Pierre har tidigare varit redaktör för UNFs tidning Motdrag. Han har även arbetat på tidningarna Cap & Design och Etc, och som volontär i Vietnam. I fortsättningen delar han sin tid mellan Accent och frilansarbete. Pierre efterträder Mårten Gud-

mundhs, som lämnat Accent för att bli chefredaktör för Villatidningen. Patrik Sandström blir ny redaktionssekreterare och fortsätter ansvara för Accents layout.

"Årets brysigomare"

SIGRID LUNDMARK från Hagfors har fått utmärkelsen "årets brysigomare" av Brottsförebyggande centrum i Värmland för sitt arbete för ungdomar i IOGT-NTO, som driver en fritidsgård i Hagfors.

Kulturpris i Sävsjö

BENGT ISAKSSON OCH SVEN

SANDAHL har fått Sävsjö kommuns kulturpris för sitt och IOGT-NTO-föreningens arbete med att vårda och driva sommaranläggningen Vallsjöbaden.

Årets Junis kompis

ALHAJI JENG, friidrottare, har utsetts till Junis Kompis 2006 av IOGT-NTOs Juniorförbund.

– Som en välkänd idrottsprofil

är han en förebild för barn i Sverige och viktig som motvikt till den glorifiering av alkohol som ofta förekommer i media, säger förbundsordförande Carina Eriksson.

Priset på 25 000 kronor som ska användas för att barn ska få det bättre skänker Alhaji Jeng till Gambiska ungdomsförbundet.

KALLELSE TILL IOGT-NTOs KONGRESS 2007

Förbundsstyrelsen kallar i enlighet med § 8 i stadgar-
na till ordinarie kongress i Uppsala den 4-8 juli 2007.

Förhandlingarna inleds onsdagen den 4 juli på Kate-
dralskolan.

Motion till kongressen kan inges av varje medlem,
förening och distrikt och skall vara förbundsstyrelsen
tillhanda senast den 25 april 2007.

Mötesrättigheterna regleras av § 10 i stadgarna. Varje
medlem i IOGT-NTO-rörelsen har närvaro- och
yttranderätt vid kongressen.

Stockholm i januari 2007

Torsten Friberg
förbundsdirektör

IOGT-NTO

KALLELSE TILL IOGT-NTOs JUNIORFÖRBUNDS KONGRESS 2007

Förbundsstyrelsen kallar i enlighet med § 8 i stadgar-
na till ordinarie kongress i Uppsala den 4-8 juli 2007.

Förhandlingarna inleds onsdagen den 4 juli på Kate-
dralskolan.

Motion till kongressen kan inges av varje medlem
i IOGT-NTO-rörelsen samt juniorföreningar och
distrikt och skall vara förbundsstyrelsen tillhanda
senast den 25 april 2007.

Mötesrättigheterna regleras av § 10 i stadgarna. Varje
medlem i IOGT-NTO-rörelsen har närvaro- och
yttranderätt vid kongressen.

Stockholm i januari 2007
Ann-Britt Hagel
förbundssekreterare

Annonsera i Accent

– det naturliga sättet att nå engagerade läsare.

REKLAMBYRÅN INFO, Janne Moréus, Glasgatan 21, 731 30 Köping.
Tel. 0221-213 40, 070-346 346 2. janne@info reklam.nu • www.info reklam.nu

Nykterhetsrörelsens Scoutförbund

Programsekreterare söktes

Vi söker en person som är initiativrik, flexibel och har stor
förmåga att samarbeta och planera sitt eget arbete. Erfaren-
het av projektledning liksom vana vid att arbeta självständigt
är en merit.

ARBETSUPPGIFTER:

- Ansvara för utveckling av verksamhetsprogram där drog-
förebyggande arbete är en stor del.
- Arbeta med scoutförbundets profilfråga både internt och
externt samt vara ett stöd i genomförande av förbunds-
arrangemang.

Sista ansökningsdag är den 15 februari.

Är du intresserad?

Gå in på vår hemsida www.nsf.scout.se och läs mer.

770 13 Grangärde • 0240-64 00 11 • www.saxenborg.se

Du är välkommen att anmäla dig till

Påskfirande på Saxenborg

*Från torsdagen 5/4 till
måndagen 9/4 firar vi
”Påsk på pensionat”*

Promenader och utflykt
varvas med program och
god saxenborgsmat med
trivsel och gemenskap.

Ring för mer information!

Nyktert nyårsfirande lockar många

MÅNADENS VERKSAMHETSIDÉ

Att en IOGT-NTO-förening ordnar ett nyktert nyårsfirande är kanske inte en unik idé, men i Vetlanda är IOGT-NTO-föreningen 306 Fridsam så oerhört framgångsrika i att locka icke-medlemmar till sin nyårsfest att vi vill uppmärksamma dem. Traditionen är lång. Den första nyårsfesten i lokalen hölls 1901. Sedan 1940-talet har arrangemanget varit öppet för icke-medlemmar, och på senare år har det varit fullsatt med cirka 150 personer. Detta nyår var det

nästan 100 icke-medlemmar som ville uppleva en helnykter nyårs-afton. Varje år brukar det vara flera av gästerna som väljer att bli medlemmar, och ofta kommer de fram spontant och vill gå med i IOGT-NTO. Föreningens nyårsfirande med middag, musikunderhållning och dans är mycket uppskattat och uppmärksammas även i lokal media.

Har din förening också en bra verksamhet? Verksamheten ska gärna vara utåtriktad och agera snabbt där det behövs. Observera

att det ska vara verksamhet som ni bedriver eller har genomfört. Månadens verksamhetsidé belönas med 10 000 kr. Skicka in ert förslag med motivering. Eftersom en verksamhetsidé väljs ut varje månad kan förslagen skickas in löpande under året.

IOGT-NTO

Att. Åsa Hagelstedt

Box 12825

112 97 Stockholm

e-post: hagelstedt@iogt.se

Utökad service på förbundet

ÖPPETTIDER Under våren och fram till juli kommer IOGT-NTO:s administration att ha öppet till klockan 20:00 varje torsdagskväll. Detta för att kunna erbjuda bättre service till medlemmar som inte har möjlighet att kontakta oss under kontorstid. Vår förhoppning är att det ska slå väl ut och att servicen ska kunna finnas kvar även efter sommaren.

De berörda avdelningarna är

medlemsregistret, IOGT-NTO Direkt och Sobernet Support.

Man kan bland annat få hjälp med följande:

SUPPORT KRING SOBERNET och våra andra IT-system

BESTÄLLA MATERIAL, digitalt eller i tryckt form

STÄLLA FRÅGOR om IOGT-NTO-rörelsen och vår verksamhet

FÅ INFORMATION om hur du kan

komma i kontakt med IOGT-NTO och UNF där du bor

BEGÄRA UTTRÄDE eller andra förändringar i medlemsregistret

BESTÄLLA MEDLEMSLISTOR för din förening

Dessa tre nummer kommer vara öppna:

08-672 60 04 – Sobernet Support

08-672 60 05 – IOGT-NTO Direkt

08-672 60 38 – Medlemsservice

Tyck till om iogt.se

ENKÄT Under 2007 är det tänkt att iogt.se ska förbättras och förändras. Därför är det väldigt viktigt att ta reda på hur vår nuvarande webb uppfattas och vad man förväntar sig som besökare. Just nu ligger en kort enkät ute på IOGT-NTO:s hemsida. Om du skulle kunna lägga någon minut på att fylla i enkäten om iogt.se vore det till stor hjälp. Du är då dessutom – om du vill – med i utlottningen av 20 biobiljetter! Gå in och svara på vad du tycker om sajten för att vi ska kunna göra den bättre. Enkäten hittar du på www.iogt.se/enkat.

Nya diplom

BUTIKEN Nu har vi ändrat utseendet på diplomerna som föreningarna har möjlighet att dela ut till sina medlemmar för långvarigt medlemskap. Som vanligt kan diplomerna beställas i butiken på www.iogt.se/butiken eller genom att mejla till butiken@iogt.se. Nytt är att telefonbeställningarna görs till IOGT-NTO Direkt på telefonnummer 08-672 60 05, och tidigare telefonnummer gäller alltså inte. Snabbaste sättet är dock att beställa via webbutiken eller e-post, men om man inte har möjlighet till det går det bra att ringa IOGT-NTO Direkt.

Sober på bio

MATERIAL Bioverksamheten i nykterhetsrörelsens lokaler är en gammal företeelse, och pågår för närvarande i cirka 40 av våra lokaler. Bioverksamheten har varit och är fortfarande ett sätt att skaffa ekonomiska resurser till fastigheten. Men bio är även en upplevelse och ett sätt att lyfta våra idéfrågor. För Våra Gårdar är bioverksamheten en av våra hörnpelare, och vi vill nu diskutera och fundera hur den skall

utvecklas i framtiden. Lars Gillegård har skrivit materialet Sober på bio, som även är ett studiematerial.

Vi vill väldigt gärna att ni läser detta material enskilt eller som studiecirkel i föreningen. Materialet beställs hos Lars Gillegård, lars.gillegard@varavardar.se, 08-672 61 56. Under IOGT-NTO-rörelsens kongresser i Uppsala kommer Våra Gårdar även att genomföra ett seminarium.

Fullt Hus återkommer 2007

LOKALER Våra Gårdars satsning på Fullt Hus i nykterhetsrörelsens lokaler var ett uppskattat initiativ och återkommer 2007.

Detta år blir det söndagen den 7 oktober (eller om någon förening hellre vill göra arrangemanget på

lördag den 6/10 går det också bra). Notera datumet för er föreningsplanering. Ett tipshäfte kommer vara klart i mars.

Önskar ni detta tipshäfte, kontakta Ann Törner 08 - 672 61 58, ann.torner@varagardar.se.

KALENDARIUM 2007

FEBRUARI

- 9-11 Utbildning i Huskuren, helg 1 södra regionen, Moheda
- 16-18 Utbildning i Huskuren, helg 1 mellanregionen, Stockholm

MARS

- 9-10 IOGT-NTO:s förbundsstyrelse sammanträder
- 9-10 Medverkan med monter på Moderaternas kommunala rikskonferens, Örebro
- 16-18 Utbildning i Huskuren, helg 1 norra regionen, Söderhamn
- 17-18 Medverkan med monter på Socialdemokraternas kongress, Stockholm
- 25-31 NGR:s nordiska vinterträff på Sanderstølen i Valdres, Norge
- 28-29 Sverige mot narkotika-mässa, Örebro
- 30-1 Utbildning för verksamhetsledare inom kamratstödet, Stockholm

APRIL

- 17-19 ANT-pedagoger utbildas inför FNV
- 20-22 Förebyggarutbildning, teorikurs, Tollare
- 20-22 Utbildning i Huskuren, helg 2 södra regionen, Moheda
- 21-22 Kamratstödssamling, mellanregionen
- 21-22 Medverkan med monter på Folkpartiets kommunala riksmöte, Örebro
- 25 Sista dag för motioner till IOGT-NTO-kongressen
- 28-29 Kamratstödssamling, södra regionen, Aspans kursgård

MAJ

- 4-6 Rörelsegemensam arbetsledarkurs för förtroendevalda arbetsledare
- 4-6 Utbildning i Huskuren, helg 2 mellanregionen, Stockholm
- 11-13 IOGT-NTO:s förbundsstyrelse sammanträder
- 14-17 Folknykterhetens vecka
- 17-20 Medverkan med monter på Miljöpartiets kongress, Norrköping
- 25-27 Utbildning i Huskuren, helg 2 norra regionen, Söderhamn

JUNI

- 1-3 Utskottshelg inför kongressen
- 22 Midsommarmässa, Bryssel

Om du vill veta mer om aktiviteterna i kalendariet kan du gå in på www.iogt.se/kalendarium, eller kontakta IOGT-NTO Direkt, 08-672 60 05 eller info@iogt.se.

Oscar Olssons och Roine Rydman-Olssons fond

Fördelning av stipendier ur fonden sker under våren 2007.

Stipendier/bidrag kan tilldelas medlemmar i IOGT-NTO-rörelsen för

- planerad eller pågående utbildning för barns och ungdoms fostran
- ledarutbildning för medverkan i ideellt föreningsarbete för barn- och ungdomsverksamhet
- utbildning för och arbete bland flykting- och invandrarbarn och dito ungdomar
- utbildning för barn- och ungdomsverksamhet med anknytning till IOGT-NTO-rörelsens olika projektländer

Föreningar inom IOGT-NTO-rörelsen kan tilldelas bidrag för:

- arrangemang för att engagera invandrarfamiljer i IOGT-NTO-rörelsens föreningsarbete
- förenings direkta medverkan i IOGTs internationella arbete.

Ange i ansökan sökandes namn, adress, telefonnummer och konto.

Ansökan ska vara Oscar Olssons och Roine Rydman-Olssons fond, IOGT-NTO, Tore Andersson, Box 12825, 112 97 Stockholm, tillhanda senast den 27 april 2007.

Stockholms Distrikttempels Byggnadsförening och Katarina Templares Byggnadsförening

Årsmöten den 22 mars -07 kl 18.00 hos IOGT-NTO, Ringvägen.

Ombudsanmälan gällande resp förening sändes senast 17 mars till Kjell Westring, Karlbergsvägen 71A 3 tr, 113 35 Stockholm.

Välkomna! Styrelsen

IOGT-NTO är Sveriges största nykterhetsorganisation med över 46 000 medlemmar i drygt tusen lokalföreningar över hela landet. Vår vision är ett samhälle, en värld, där alkohol och andra droger inte hindrar människor att leva ett fritt och rikt liv. IOGT-NTO har sitt kansli på Stora Essingen i Stockholm.

IOGT-NTO söker nu

GENERALSEKRETERARE

– ett av folkrörelsernas mest spännande chefsjobb

Läs mer på www.iogt.se

IOGT-NTO

200 000 skäl till att bli medlem

I Sverige finns åtminstone 200 000 barn till missbrukande föräldrar och antalet ökar i takt med att det dricks mer alkohol.

Det behövs en omtänksam alkoholpolitik som sätter människors hälsa före allt annat. Det behövs ett förebyggande arbete. Människor behöver hjälp att återkomma på fötter när de fallit igenom.

Ta ställning! Bli medlem i IOGT-NTO!

www.iogt.se/medlem

IOGT-NTO

Razzior slag mot krogfyllan

GRANSKNING Polisen i Göteborg och Stockholm gör civila kontroller för att komma åt krogfyllan. Redan vid första razzian i Göteborg anmäldes fyra bartendrar, som nu väntar på rättegång för olovlig dryckeshantering. Utbildning är ett annat vapen mot överservering, som prövats på studentpubar i Lund.

REPORTAGE

Var fjärde amerikan nykterist

REPORTAGE I amerikanska TV-serier tar alla en drink efter jobbet. I verkligheten är var fjärde amerikan nykterist. Spritförsäljning är fortfarande förbjuden i åtskilliga counties, även om de blir färre. Accent har rest i Texas och mött både förespråkare för fortsatt spritförbud, medlemmar i Anonyma Alkoholister och butikskontrollanter.

INTERVJU

FOTO: JOEL PERSSON

Göran Stangertz

INTERVJU Efter flera år som regissör står skådespelaren Göran Stangertz på scenen igen i en stark pjäs om övergrepp. I Accent berättar han om föreställningen och om sitt liv som nykter alkoholist, i en film- och teatervärld där alkohol ofta finns med.

Nyktra mocktails i Bombays nattliv

GODA LIVET De vackra drinkarna kallas mocktails, är garanterat alkoholfria och ett självklart inslag på medelklassens innebarer i nattlivets Bombay.

Vägen är målet med färdan

KULTUR Vägen är inte bara till för att färdas på. Det är en plats för möten, äventyr och ett ställe att saluföra sina åsikter eller varor på.

TIPS FÖR BAKIFRÅNLÄSARE Nr 1 Februari 2007

Statliga kasinon tänjer på lagen

8 GRANSKNING Statliga kasinon bryter mot Svenska Spels regler genom att marknadsföra poker som ett skicklighetsspel. Samtidigt beskattas det som ett turspel. Nytt kasino i Malmö fördubblade spelberoendet

Ge oss en kvinnlig ordförande i Uppsala

6 DEBATT Peter Axelsson och Mats Gunnarsson vill att årets IOGT-NTO-kongress ska välja en kvinnlig ordförande.

I väntan på Sverige

22 REPORTAGE Mimoza Selmonaj flydde till Sverige undan både krigets Kosovo och sin familj. Efter sju års väntan på uppehållstillstånd försöker hon nu skapa sig ett liv här. En kamp fylld av både hopp och förtvivlan som fotografen Marc Femenia följt.

Nolltolerans minskar både brott och fylleri

18 I FOKUS Sedan polisens ungdomsgrupp i Växjö inför-

de nolltolerans, har brott och fylleriet på stan minskat.

Ökad konsumtion en stressfälla

34 TIDSTRESS Vår västerländska välfärd och konsumtion är en stressfälla anser tidsforskaren Jörgen Larsson.

Kort och händelserik kongress utlovas

44 KONGRESS Årets kongress i Uppsala blir kortare men lika händelserik lovar kongressbestyrelsens ordförande Johanna Wallin.

Gun Zacharias

30 INTERVJU Gun Zacharias är en doldis i drogdebatten som har haft stort inflytande bakom kulisserna. I dag är hon nära 80 år och fortfarande lika engagerad.

EU är vårt skydd mot alkoholkapitalet

12 ESSÄ EU är inte ett hot mot en restriktiv alkoholpolitik hävdar Anders Ulstein, norsk alkoholpolitisk debattör.

accent
POSITIVA SLUTET

Petter skänker 10 000 kr varje år

Petter Börjesson tänker tvärtom. När han hade ont om pengar började han att ge bort dem. Idag skänker han 10 000 kronor varje år till den som mest vill ha dem.

■ **ELDSJÄL** För några år sedan hade Gagnef-bon Petter Börjesson lite skralt med pengar. Det naturliga hade ju varit att börja fundera på hur han skulle skrapa ihop mera pengar till sig och sin familj. Men Petter gjorde precis tvärtom. Han började klura på vad som skulle hända om en person med lite pengar i stället gav bort pengar.

– Jag gillar kreativa problemlösningar, och att vända på perspektiven, säger han.

Sagt och gjort. Han beslutade sig för att spara ihop 10 000 kronor, öronmärkta som oegennyttig gåva till en eller flera personer med en stark vilja att göra något kul, bra eller viktigt.

Han kontaktade lokalpressen, som skrev, och vips hade han ett hundratal ansökningar.

VAD DE ÖNSKADE? JA, någon önskade sig en bilstereo, en annan stöd till en ny tandprotres. En syjunta ville ha pengar till en god middag och flera ville ha bidrag till utbildningar.

– Många ansökningar rör den egna halsan eller utbildning. Och många önskar sig ju prylar. Men jag lägger ingen värdering i det. Det viktigaste för mig är att deras vilja verkligen lyser igenom i ansökningen, för det är just viljan jag vill premiera, säger Petter, som nu i julas beviljade pengar till en smålandsresa för att fotografera en bil-

Petter Börjesson med sonen Arvid.

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY

»Min drivkraft är att känna att den lilla människan faktiskt kan påverka, att små handlingar kan ge stora resultat.«

kyrkogård, samt till en bärbar dator.

– Personen hade lyckats få in så mycket glädje i sin ansökan att det kändes klockrent. Jag går helt på min magkänsla, konstaterar 38-åriga Petter.

Han är far till fyra pojkar i åldrarna ett till åtta, har en fru och ett hus med röda knutar i en idyllisk Dala-by. Både han och hustrun arbetar halvtid – för att ha mera tid för familjen och livet – han som energingenjör och hon inom vården. Parallellt med lönearbetet, sysslar han bland annat med konsthantverk.

Börjessons har det inte fett, även om det

går runt. Så varför i hela friden ger han bort pengar, när han själv inte är rik?

– Jag är lite av en ideolog, som tror att goda gärningar sprids som ringar på vatten. Jag tycker helt enkelt att det är kul att kunna hjälpa. Jag ser det också som en hobby, det ger ju mig en personlig kick att göra detta. Andra lägger 10 000 på skidåkning. Jag lägger 10 000 på det här. Tänk vad kul det är att läsa alla ansökningar, säger han och berättar att han lägger undan en liten slant varje månad, för att kunna finansiera sitt projekt. Lagom till jul kontakter han de utvalda, som undantagslöst blir jättegglada.

– Min drivkraft är att känna att den lilla människan faktiskt kan påverka. Att små handlingar i vardagen kan ge stora resultat på sikt, säger Petter.

Hans gåvo-projekt har väckt starka känslor. Många blir provocerade.

– ”Man kan väl inte ge bort pengar när man knappt har några själv”, är en vanlig kommentar, berättar Petter, som tjänar runt 20 000 kronor i månaden.

Men det tar han med ro. För själv känner han sig rik.

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzewska@iogt.se

FAKTA PETTER BÖRJESSON

ÅLDER 39 år.

BOR: Djurmo, Dalarna.

FAMILJ: Hustrun Pernilla och fyra söner: Arvid 8, Vidar 6, Eskil 4 och Alvar 1 år.

BAKGRUND: Arbetar deltid som ingenjör.

AKTUELL: Skänker 10 000 kr varje år till den som vill ha dem ”mest”.

GODA NYHETER

Färre krig i världen

FRED Världen har färre krig i dag än vid kalla krigets slut för 15 år sedan. 1990 fanns det 49 väpnade konflikter i

världen, 2005 var antalet 31. De största väpnade konflikterna är de i Irak, Afghanistan, Colombia och Kashmir. En anledning är att det internationella fredsarbetet har varit framgångsrikt.

Kuba mest miljövänligt

MILJÖ Kuba är det enda landet i världen med hållbar ekologisk utveckling. Världsnaturfonden, WWF, skriver

isin årsrapport 2006, att medan resten av världen förstör ekosystemet utvecklas Kuba utan att förstöra det. Anledningen är hög läskunnighet och medellivslängd, och låg energiförbrukning.

Allt fler svenskar välutbildade

UTBILDNING Förra året tillkom över 40 000 nya akademiker. Det är rekord och en ökning med fem procent.